

KONCEPCIJA. PRIEDAS NR. 1
Konceptualiųjų sprendinių įgyvendinimo rekomendacijos
Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas

Organizatorius: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Plano rengėjas: TAEM URBANISTAI, UAB

2019 m.

TURINYS

Įvadas.....	4
1. Siūlomas LRBP koncepcijos teisinis ir praktinis integralumo planas (taip pat pasiūlymai dėl strategijų).....	5
2. Koncepcijos sprendinių detalizavimo rekomendacijos LRBP sprendinių konkretizavimo stadijoje ...	27
3. Rodiklių sistemos tobulinimo rekomendacijos.....	34

Ivadas

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (toliau – LRBP) koncepcijai – vizijai 2050 metams plėtoti ir įgyvendinti siūlomas preliminarus koncepcijos sprendinių įgyvendinimo priemonių planas (konkretinamas sprendinių stadijoje), numatomos galimos Lietuvos strategijų sinergijos, partnerystės ir nacionalinio lygmens koalicijos. Siūlomos LRBP konceptualiųjų sprendinių ir urbanistinės plėtros teisinės bei praktinės integralumo užtikrinimo priemonės sprendiniams įgyvendinti.

Parengtos ir išsamiai aptartos (trečioje ataskaitoje) šalies erdvinio vystymo alternatyvos. Jų koncepcijos skirtingos, taigi skirsis ir įgyvendinimo būdai.

Pirmoji alternatyva grindžiama tolygiu visos šalies teritorijos vystymu su 10 regioninių centrų. Jai įgyvendinti būtų tobulinama sisteminė ir teisinė aplinka, o vienas didžiausių iššūkių – finansinių išteklių paskirstymas siekiant tolygaus regionų vystymosi, vienodos gyvenimo kokybės juose palaikymo.

Antrojoje alternatyvoje tolygiam šalies vystymui siūlomi partnerystės principai, kurie veikia susiklosčiusioje šalies struktūroje, sudaro sąlygas jai lanksčiau prisitaikyti pagal besikeičiančią demografinę situaciją, optimizuoti išteklius ir finansinius išteklius jai išlaikyti, aukštai gyvenimo kokybei visoje šalies teritorijoje pasiekti. Šios alternatyvos atveju numatoma tikslinis sisteminis šalies investicijų koncentravimas partneriaujančioms subjektams į sritis ir teritorijas, kurios, atsižvelgiant į jų pranašumus ir specifiką, gali duoti didžiausią naudą ir grąžą ne tik konkrečiai vietai, bet ir regionui bei valstybei.

Antrajai alternatyvai įgyvendinti prireiktų didesnio visų grupių (valstybės, savivaldybės institucijų, verslo, visuomenės) įsitraukimo nei pirmajai, tačiau ilgainiui tai suteiktų valstybei didesnę naudą, smarkiai prisidėtų prie šalies stabilumo ir gerovės.

Aišku viena – kad ir kurią alternatyvą pasirinktume, būtinas valstybės politikos atnaujinimas, orientuotas į šalies identiteto stiprinimą, konkurencingumo didinimą, regionų partnerystės ir nacionalinių koalicijų skatinimą, klimato kaitos švelninimą bei prisitaikymą prie klimato kaitos, nacionalinio saugumo stiprinimą.

Ketvirtoje ataskaitoje suformuluoti LRBP koncepcijos įgyvendinimo principai, numatyti veiksmai ir priemonės, aptarti būtini teisiniai pokyčiai, siūlomas LRBP koncepcijos teisinis ir praktinis integralumo planas. Teisinio ir praktinio plano sukūrimas ir realizavimas įgyja ypatingą reikšmę, nes LR teritorijos bendrasis planas rengiamas tuo pat metu, panašiu laiku su Nacionaliniu pažangos planu (NPP), kuriame sujungiamos šalies vystymo strategijos.

Parengtos rekomendacijos dėl koncepcijos sprendinių detalizacijos LRBP sprendinių konkretizavimo stadijoje. Išskirti konceptualieji sprendiniai, kuriems teikiamos rekomendacijos, kaip detalizuoti sprendinius konkretizavimo stadijoje.

Labai svarbi IV ataskaitos dalis – rodiklių sistemos tobulinimo rekomendacijos. Tolesniame LR teritorijos bendrojo plano rengimo stadijoje (sprendinių konkretizavimo) būtina remtis esamos būklės stadijoje parengta ir koncepcijos stadijoje išplėtotą rodiklių sistema, kuri taps ypač svarbi vykdant bendrojo plano stebėseną.

1. Siūlomas LRBP koncepcijos teisinis ir praktinis integralumo planas (taip pat pasiūlymai dėl strategijų)

Šiame skyriuje pateikiamos rekomendacijos dėl LRBP koncepcijos iki 2050 m. įgyvendinimo, siekiant užtikrinti sklandų šalies vidaus sistemų ir elementų funkcionavimą, išsaugoti ir išryškinti šalies tapatumą (identitetą) Europos kontekste, sukurti konkurencingos valstybės pagrindus. Pažymima, kokių veiksmų ir priemonių reikia, kad būtų įgyvendinamos koncepcijoje numatytos vizijos, kokios partnerystės reikalingos sprendiniams įgyvendinti. Taip pat aptariama, ar reikia nacionalinių strateginių dokumentų pakeitimų, kitų teisės aktų pakeičių arba naujų teisės aktų. Pristatomi užduočių įgyvendinimo principai, tačiau nepateikiami konkrečių teisės aktų normų pakeitimai.

Sąlygos LR BP 2050 įgyvendinti:

1. Policentrinė hierarchinė urbanistinė sistema, sudaranti palankiausias sąlygas socialiniam, ekonominiam ir ekologiniam šalies vystymui bei aukštai žmonių gyvenimo kokybei formuoti

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Diegiamas integralus, tarpsektorinis, aktualias pasaulines tendencijas įvertinantis požiūris rengiant dokumentus, nusakančius detalesnę urbanistinės sistemos vystymą. Kadangi urbanistinės sistemos elementai yra itin jautrūs socialinei aplinkai, infrastruktūrai ir ypač ekonominei aplinkai, turi būti stebimas kompleksinis minėtų sričių vystymosi balansas.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tarptautinio lygmens urbanistinės struktūros konceptualiems sprendiniams išvystyti, turi būti rengiami partneriaujančių Vilniaus–Kauno bei Šiaulių–Panevėžio bendri projektai, strategijos ar kiti dokumentai įvairiose srityse, sudarantys sąlygas aktyviau dominuoti Europos Sąjungos struktūroje.

Priklausomai nuo pasirinktos koncepcijos alternatyvos, vykdomi bendri partneriaujančių elementų (tiek urbanistinių centrų, tiek regionų) projektai, strategijos ir kiti dokumentai, išnaudojant stipriąsias puses, atskleidžiant galimus papildomus pranašumus, kuriems sąveikaujant suteikiama papildoma vertė, kurios, veikiant atskirai, negalima būtų pasiekti.

Nacionalinio, regioninio, vietinio lygmens urbanistinės struktūros elementai, priklausomai pagal pasirinktos alternatyvos sprendinius, stiprinami funkciniais ryšiais plėtojant bendrus projektus, strategijas ir kitus dokumentus, ypač mobilumo, kultūros, socialinės, ekonominės aplinkos bei klimato kaitos srityse.

Pasiūlymai teisiniams pakeičiams:

Reikalinga teisinė aplinka, kuri užtikrintų nuoseklių sprendinių įgyvendinimą žemesnio lygmens dokumentuose „neperšokant“ tam tikro mastelio ir apimties sprendinių (tam iki šios dienos yra sudarytos sąlygos Teritorijų planavimo įstatymo nuostatoms). Valstybės lygmens suformuoti sprendiniai valstybės teritorijai turėtų būti integruojami į valstybės dalies (regiono) planavimo dokumentus, regiono – į savivaldybės lygmens (savivaldybių bendruosius planus), savivaldybės – į vietovės (pirmiausia savivaldybių dalių bendruosius planus), sprendinius pagal vietovės lygmenį – į

savivaldybių dalių bendruosius planus įtraukiami rengiami konkrečios teritorijos tvarkymo ir/ar statybos detalieji planai ir/ar projektai.

Šiai dienai urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymas yra numatomas bendruosiuose planuose, o užstatymas neurbanizuotose teritorijose praktiškai nereglamentuojamas. Tačiau, siekiant integruoti valstybės tarptautinius įsipareigojimus dėl tvaraus vystymosi, bendrai šalies gerovei palaikyti ir puoselėti, būtinas didesnis politinis valstybės įsitraukimas urbanizacijos procesų valdyme, kad būtų išvengta neigiamų pasekmių. Dėl to susidaro poreikis įtvirtinti urbanizuotų ir urbanizuojamų bei užstatomų teritorijų neurbanizuojamose teritorijose vystymo gaires tiek, kiek reikalinga užtikrinti tvarų vystymąsi žmonių gyvenimo kokybei didinti. Minėtas dokumentas galimai formuojamas kaip Lietuvos urbanistinę politiką įgyvendinantis dokumentas turėtų taip pat įvertinti užstatomų teritorijų skirtingą specifiką (augančius miestus / besitraukiančius miestus, didelius miestus / vidutinius miestus / mažus miestus ir miestelius, didesnes kaimo gyvenamąsias vietas, kitas gyvenamąsias vietas, pavienį užstatymą) nuosekliai integruojant koncepcijoje suformuotus sprendinius, parengtas rekomendacijas Lietuvos urbanistinei politikai (žr. 4 priedą).

Pasiūlymai strateginiams dokumentams:

Urbanistinės sistemos vystymas detaliausiai buvo numatytas galiojančiame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane ir tiesiogiai šalies strategijose nebuvo plėtojamas. Urbanistinės sistemos vystymas yra glaudžiai susijęs su regionine politika. Dėl to urbanistinės sistemos vystymo sprendinius tikslinga sieti tiek su regioninę politiką formuojančiais dokumentais, tiek su nacionalinės svarbos dokumentais, tokiais kaip Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Nacionalinė pažangos programa, Nacionalinio saugumo strategija.

2. Kompaktiški miestai

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės, pasiūlymai teisiniams pokyčiams:

Dalis kompaktišką miestą formuojančių veiksnių – optimalus užstatymo tankis ir taupus žemės naudojimas (įvertinus miesto struktūros specifiką), subalansuota skirtingo žemės naudojimo įvairovė, poilsio vietų pasiekiamumas pėsčiomis, aiškiai identifikuojamos miesto ribos fizine prasme – pirmiausia gali būti nustatyta miestų bendruosiuose planuose. Tačiau tam turi būti nuoseklus politinis palaikymas, įtvirtintas strateginiuose dokumentuose.

Kompaktiškų miestų formavimui ypatingą reikšmę turi požiūris į numatomas urbanizuoti teritorijas. Būtina aiški valstybės politika, nustatanti principus ir sąlygas, koku atveju galima pradėti vystyti naujas teritorijas urbanizacijai. Tam tikslui taip pat reikalingas teisės aktų koregavimas.

Ne mažiau svarbu užtikrinti užstatomų teritorijų vystymo kompleksiskumą, jos gali būti užbaigiamos ir pradedamos eksploatuoti tik įrengus visą privalomą socialinę, inžinerinę ir susisiekimo ir kt. infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiškas gyvenimo, darbo ir poilsio sąlygas. Neužbaigtos urbanistinės teritorijos – kompaktiškų miestų antipodas.

Klausimams susijusiems su pasiekiamumu viešuoju ir bevarikliu transportu, jų kaip prioritetinės susisiekimo priemonės pozicionavimu visų pirma turi būti sukurtas aiškus teisinis ir finansavimo mechanizmas šalies mastu (išreikštas centrinės valdžios strateginėmis nuostatomis) bei politinis sprendimas savivaldos lygmeniu (žr. 16 užduotį). Kompleksiniai teritorijų planavimo dokumentai turi sąveikauti su darnaus judumo miestuose planais. Deja, dabartinės kompleksinių dokumentų

rengėjų planavimo kultūros ir sistemos atstovai yra orientuoti į transportinės pasiūlos planavimą, o ne į mobilumo klausimų sprendimą.

Rengiant miestų kompleksinius teritorijų planavimo dokumentus, turi būti išskirtos prioritėtinės renovavimo ir plėtros teritorijos, įskaitant kvartalinės renovacijos teritorijas, nustatomi reikalavimai tam tikrai teritorijai (pvz., energijos vartojimo efektyvumo didinimo, AEI naudojimo ir pan.) bei numatomos lėšos šioms teritorijoms vystyti. Investicijos turi būti koncentruojamos kompleksiškam kompaktiškam teritorijos sutvarkymo rezultatui pasiekti.

Skatinant kompaktišką urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymą, urbanizuotų teritorijų plėtrą, reguliuoti naudojant tankinimo ir antrinio naudojimo strategijas, nustatant galimą plėtros mastą, užtikrinantį aukštą gyvenamosios aplinkos kokybę. Sudaryti sąlygas žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimui, inovacijų kūrimui ir taikymui visuose gyvavimo ciklo etapuose (nuo žaliavų išgavimo, gamybos, vartojimo iki atliekų tvarkymo).

Renovuojamos ir/ar statomos naujai teritorijos turi būti užbaigiamos ir pradedamos eksploatuoti tik visiškai įrengus susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą, pastačius reikiamus socialinius, kitus aptarnavimo objektus bei iki galo įrengus viešąsias erdves, sutvarkius želdynus ir aplinką.

Turi būti sprendžiami pastatų prisitaikymo prie klimato kaitos bei karščio salos efekto (*angl. urban heat island*) klausimai.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tais atvejais, kai miesto fizinė sandara apima skirtingus administracinius vienetus (pvz., savivaldybes), sprendimai kompaktiško miesto formavimo klausimais turi būti bendri, rengiamas bendrasis planas ne pagal administracines ribas, bet pagal miesto fizinę sandarą ir funkcinius ryšius.

Siekiant darnaus miestų vystymo, būtinas bendradarbiavimas tarp valstybinių institucijų ir glaudus valstybinio, savivaldos ir nevyriausybinų sektorių bendradarbiavimas jų veiklos srityse, įtrauktimi grįstas sprendimų priėmimas. Siekiant sisteminių pokyčių, svarbu urbanistinį vystymą suvokti visapusiškai, nepaisant savivaldybių administracinių ribų.

Principai, kurie siūlomi išvystyti teisės aktuose:

1. Žemės konsolidavimas.
2. Investicijų centralizavimas.
3. Investicijų prioritetizavimas.
4. Teritorijų kompleksinis vystymas ir išbaigtumas.
5. Darnios plėtros (*less is more*) įgyvendinimas.
6. AEI naudojimas ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas.
7. Pastatų prisitaikymas prie klimato kaitos.
8. Karščio salos efekto mažinimas.

Kompaktiško miesto sąvoka ir jo pagrindiniai principai turi būti įtraukti į statybą ir teritorijų planavimą reglamentuojančius teisės aktus – pradedant nuo Teritorijų planavimo įstatymo, Statybos įstatymo, Žemės įstatymo, Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių, Teritorijų planavimo normų.

Taip pat turi būti sukurti mechanizmai ir priemonės kompaktiško miesto struktūroms planuoti. Miestų kompaktiškumą ir tvarų vystymąsi galima pasiekti su sąlyga, kad miestų teritorijos bus tvarkomos kompleksiskai. Įsivainant naujos plėtros teritorijas ar pertvarkant esamas urbanizuotas, siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės (ką aplinka tiesiogiai formuoja), miestų urbanistinę struktūrą būtina plėtoti privalomai taikant žemės konsolidavimo principus. Vykdam žemės konsolidavimą, pertvarkomos žemės sklypų ribos pagal urbanistinius sprendinius, išlaikomas tas pats žemės sklypų vertės santykis, suformuojama viešoji infrastruktūra, skiriant proporcingą žemės sklypo dalį nuo kiekvieno žemės sklypo, padengiamos žemės pertvarkymo projektų rengimo išlaidos. Konsolidavimo principas taikomas ES šalyse ir buvo taikytas tarpukario Lietuvoje. Žemės sklypų konsolidacijos tvarka nustatyta LR žemės įstatyme IX skirsnyje „Žemės sklypų konsolidacija“. Tačiau šiuo metu šalyje vykdoma žemės konsolidacija skirta kaimo gyvenamosioms vietovėms ir nėra taikoma miestų plėtros teritorijoms pertvarkyti. Todėl LR žemės įstatyme nustatyti žemės sklypų konsolidavimo reikalavimai negali išspręsti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų formavimo problemų. Perimant gerąją praktiką, turi būti suformuoti papildomi teisiniai mechanizmai su aiškiais reikalavimais bei nustatyta konkrečia žemės sklypų konsolidavimo ir pertvarkymo tvarka ir urbanizuotoms, urbanizuojamoms teritorijoms.

Atsižvelgiant į klimato kaitos prognozes reikia atnaujinti statybos techninius reglamentus, kuriais remiantis projektuojamas vėsinimas, patvirtinti tipinius atskaitinius metus (*angl. typical reference year*) ir tipinę projektinę vasarą (*angl. design summer year*), kad būtų galima parinkti vėsinimo galią, vertinti perkaitimo patalpose tikimybę ir kt. Numatyti atvejus, kuriais privalomas karščio salos efekto vertinimas bei karščio salos efektą mažinančių priemonių diegimas.

Pasiūlymai strateginiams dokumentams: kompaktiškų miestų formavimas sudaro sąlygas darniam vystymuisi, dėl to kompaktiškų miestų principai turėtų būti integruoti į įvairaus lygmens strateginius dokumentus pradedant nuo Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos, baigiant savivaldybių strateginiais planais.

3. Kultūros paveldas integruotas į darnų miestų vystymą

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Kultūros paveldui išsaugoti, įveikinti ir integruoti į šiuolaikines urbanistines struktūras turi būti pasitelkiamos tikslinių tyrimų ir planavimo (reglamentavimo), visuomenės įtraukimo, finansinės priemonės. Turi būti stiprinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Turi būti vertinami ne tik paveldo finansavimo rodikliai, bet ir visuomenės įsitraukimo (socialinis aspektas), ekonominio naudingumo rodikliai (tikslinti).

Pasiūlymai teisiniams pokyčiams:

Rekomenduojama įteisinti istorinio urbanistinio kraštovaizdžio sampratą ir šia samprata pagrįstą istorinių urbanistinių centrų vystymo koncepciją: integruoti vietovės vertingųjų savybių išsaugojimo, socialinius ir ekonominio vystymosi tikslus, siekiant gerinti gyvenamosios aplinkos kokybę bei darnų miesto erdvių naudojimą.

4. Kultūros paveldo išsaugojimas naudojant. Kultūros paveldui skiriamas ypatingas vaidmuo skatinant socialinį ir ekonominį vystymąsi, siekiant tikslų kituose sektoriuose: kultūros paveldas traktuojamas kaip neįkainojamas švietimo, užimtumo, turizmo ir tvaraus vystymosi šaltinis.

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas kultūros paveldo moksliniams tyrimams, inventorizavimui, atrankai (vertinimui taikant lyginamąjį metodą) ir registravimui, taip pat registruose esančių objektų duomenims tikslinti.

Kultūros paveldą rekomenduotina vertinti per istorinio kraštovaizdžio (įskaitant ir asociatyvųjį gamtinį) ir sociokultūrinės dimensijas.

Kultūros paveldo pažinimą skatinti per tarptautinį bendradarbiavimą, apsikeitimą specialistais, naujų mokslinių tyrimų metodų taikymą.

Suformuoti principus ir priemones glaudžiam kultūros paveldo integravimui į teritorinio ir ekonominio vystymosi bei žinių ir mokymosi sritis.

Suformuoti principus ir priemones materialiojo ir nematerialiojo paveldo sinergijai skatinti.

Suformuoti priemones integraliam visos visuomenės (tiek nacionalinių valdžios institucijų, tiek bendruomenių kaip šio paveldo globėjų) dalyvavimui paveldo išsaugojimo, tvarkybos ir priežiūros srityse.

Plėtoti istorinį sąmoningumą ir kultūros paveldo pažinimą šiuolaikinėje visuomenėje: aktualizuoti paveldą ir tradicijas, naudojant šiuolaikines, modernias išraiškos priemones ir technologijas, užtikrinti sklaidą; integruoti kultūrinį švietimą institucijose, švietimo įstaigose, į formaliojo švietimo bei ugdymo procesus; didinti atminties institucijų bei kultūros paveldo objektų prieinamumą ir patrauklumą, įprasminti ir tinkamai paminėti svarbiausias istorines datas, sukaktis, įvykius, grąžinti kultūros vertybes į Lietuvą, išsaugoti ir įveikinti reikšmingus Lietuvai kultūros paveldo objektus; skatinti nematerialaus kultūros paveldo – kalbos, tarmių, sutartinių ir kt. – saugojimą ir populiarinimą.

Tobulinti kultūros paveldo finansavimo ir paskatų sistemas. Didinti kultūros paramos ir mecenavimo į kultūros sektorių ir kultūros paveldą patrauklumą.

Kultūros paveldo išsaugojimui ir darniam integravimui į urbanizuoto ar gamtinio kraštovaizdžio struktūrų vystymą parengti geros praktikos vadovus ar rekomendacijas, vadovaujantis pasauline patirtimi, šalies ir tarptautiniais teisiniais dokumentais.

Teisiniai pokyčiai vizijai įgyvendinti:

Teisinė bazė turėtų būti tobulinama vadovaujantis tarptautiniais teisės aktais: UNESCO pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija, Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkė 2030 (*Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development*), Rekomendacijomis dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (2011), UNESCO konvencija dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo, UNESCO nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencija „Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms dėl Europos kultūros paveldo strategijos XXI amžiuje“, priimta 2017 m. vasario 22 d. 1278-ojo ministrų pirmininkų pavaduotojų susirinkimo metu, šioje strategijoje pažymėtais dokumentais, taip pat tarptautinėmis konvencijomis ir rekomendacijomis.

Rekomenduojama suformuoti principus skirtingo reikšmingumo ir statuso kultūros paveldo apsaugai.

Esamus teisės aktus papildyti dalimis, skirtomis stambių kompleksų ir vietovių apsaugai.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Siekiant išsaugoti kultūros paveldą jį naudojant, būtinas bendradarbiavimas tarp valstybinių institucijų ir glaudus valstybinio, savivaldos ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas.

5. Pasaulio kultūros ir gamtos paveldas – identiteto atskleidimas tarptautiniame kontekste

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Įtvirtinti prioritetinį požiūrį į kultūros ir gamtos paveldo vertybes, įtrauktas į tarptautinį sąrašą, suformuojant tinkamas sąlygas joms išsaugoti ir pažinti. Pripažinti ir propaguoti neatsiejamą pasaulio paveldo vertybių indėlį į visas darnaus vystymosi sritis. Skatinti tarpsektorinį, tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Didinti visuomenės suinteresuotumą, įtraukumą ir švietimą kultūros paveldo srityje.

Reglamentuoti valdymo funkcijų ir pareigų paskirstymą šių objektų apsaugos srityje tarp valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, nekilnojamojo turto savininkų, valdytojų ir naudotojų bei užtikrinti visuomenės dalyvavimą šių objektų naudojimo, apsaugos ir plėtros srityse.

Teisiniai pokyčiai įgyvendinimui:

Įteisinti pasaulio paveldo reikšmingumo lygmenį kultūros paveldo apskaitos sistemoje ir atitinkamus jo apsaugos principus.

Suteikti vertybės valdymo planui teisinį statusą.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Būtinas bendradarbiavimas tarp valstybinių institucijų, glaudus valstybinio, savivaldos ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas.

6. Darniai išplėtotas ir į pasiekimus orientuotas švietimo infrastruktūros tinklas

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Švietimo paslaugų teikimą formuoti pagal urbanistinių centrų lygmenų ir jiems priskiriamų bazinių keturių lygių hierarchinę bendrųjų paslaugų lygio sistemą, taip pat įvertinant demografinės tendencijas.

Sukurti darnų ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo ugdymo infrastruktūros tinklą (miestų ir priemiesčių prioritetingose urbanistinės plėtros teritorijose sukurti trūkstamą infrastruktūrą, o kaimo vietovėse – optimalų gyventojų skaičiaus situaciją atitinkantį infrastruktūros tinklą), įvertinus galimybes esamos infrastruktūros racionaliam ir efektyviam naudojimui.

Per paskatų sistemą kurti į pasiekimus ir ugdymo kokybę orientuotą švietimo paslaugų sistemą.

Per lankstaus ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros tinklo plėtrą padidinti kaimo vietovėse gyvenančių vaikų dalyvavimą ikimokyklinio ugdymo sistemoje.

Diegti efektyvaus infrastruktūros valdymo, daugiafunkciškumo, funkcijų sujungimo, bendrai valdomos infrastruktūros praktikas.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Siekiant darnaus, efektyviai funkcionuojančio ir į pasiekimus orientuoto švietimo paslaugų infrastruktūros tinklo, būtinas aktyvus valstybės institucijų, savivaldybių, NVO ir kitų suinteresuotų

grupių (pavyzdžiui, mokytojų profsajungos) įsitraukimas ir bendru sutarimu paremtas bendradarbiavimas.

7. Modernus ir prieinamas sveikatos ir gydymo paslaugų infrastruktūros tinklas

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Sveikatos ir gydymo paslaugų teikimą formuoti pagal urbanistinių centrų lygmenų ir jiems priskiriamų bazinių keturių lygių hierarchinę bazinių paslaugų lygio sistemą, taip pat įvertinant demografines tendencijas.

Sveikatos apsaugos ministerijai vykdant ligoninių tinklo pertvarką, numatoma nustatyti regioninio lygmens stacionaro ligoninių tinklo išdėstymą bei jose teikiamų paslaugų pobūdį.

Siekti tolygiai išplėto to ir prieinamo pirminės sveikatos priežiūros tinklo.

Didinti sveikatos paslaugų prieinamumą, diegiant išmanius e. sveikatos sprendimus (pavyzdžiui, e. konsultacijas, e. registraciją).

Sudaryti sąlygas patogiam susiekimui su santykiškai reto poreikio paslaugas teikiančia sveikatos ir gydymo infrastruktūra metropolio lygmens urbanistiniuose centruose.

Didelį dėmesį teikti ligų profilaktikai, prevencijai ir sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymui.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Siekiant sukurti modernų ir prieinamą sveikatos ir gydymo paslaugų infrastruktūros tinklą, būtinas glaudus bendradarbiavimas tarp centrinės valdžios ir savivaldybių, taip pat bendradarbiavimas tarp skirtingo lygio sveikatos ir gydymo paslaugas teikiančių įstaigų.

8. Aktyvaus senėjimo sąlygos, vykdant vyresnio amžiaus ir neįgalių žmonių integraciją

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Socialinių paslaugų teikimą formuoti pagal urbanistinių centrų lygmenų ir jiems priskiriamų bendrųjų paslaugų lygio sistemą, taip pat įvertinant demografines tendencijas.

Tinkamai pasirengti spartaus visuomenės senėjimo proceso sąlygojamiems iššūkiams, įvertinant reikiamos socialinių paslaugų infrastruktūros, žmogiškųjų ir finansinių išteklių poreikį.

Socialinių paslaugų vyresniems žmonėms sistemą formuoti, įdiegiant efektyvų integruotų socialinių paslaugų modelį.

Vykdant socialinių paslaugų teikimą, orientuotis į vyresnio amžiaus ir neįgalių žmonių integraciją, aktyvumą ir socialinę įtrauktį. Prioritetą teikti dienos paslaugoms ir socialinėms paslaugoms namuose.

Plėtojant viešųjų paslaugų infrastruktūrą, diegti universalus dizaino principus, siekiant užtikrinti vyresnio amžiaus ir neįgalių žmonių visavertį judėjimą ir dalyvavimą viešajame gyvenime.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Siekiant vyresnio amžiaus ir neįgalių žmonių integracijos, būtinas aktyvus valstybės institucijų, savivaldybių, NVO ir privačių organizacijų įsitraukimas ir veiksmų koordinavimas. Diegiant integruotų socialinių paslaugų modelį būtina užtikrinti sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos

specialistų koordinuotą veikimą – sujungiant turimas kompetencijas, įgūdžius, išteklius ir naudojant bendrą infrastruktūrą.

9. Kokybiškai ir efektyviai veikiantis kompleksinių sociokultūrinių paslaugų teikėjų tinklas

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Siekti valstybinio, savivaldos ir nevyriausybinų sektorių bendradarbiavimo teikiant kultūros paslaugas.

Bendrai įgyvendinti socialinių, švietimo ir kultūros paslaugų mobilizaciją nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis.

Aiškiai įvardyti ir atskirti skirtingų lygmenų kultūros įstaigų funkcijas.

Kelti kultūros paslaugų teikėjų veiklos kokybę ir efektyvumą, pritraukiant ir išlaikant žmogiškuosius išteklius, keliant kompetencijas ir kuriant papildančias partnerystes.

Skatinti kultūros, mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimą.

Skatinti investicijas į tvaros infrastruktūros sukūrimą kultūros, mokslo, sporto ir socialinėms veikloms.

Integruoti kultūrinį ir socialinį švietimą bei kūrybiškumo skatinimo programas į ugdymo ir lavinimo ir mokymosi visą gyvenimą sistemą ir palankią aplinką.

Stiprinti visuomenės verslumo, socialines ir kūrybines kompetencijas ir įgūdžius.

Skatinti privataus ir akademinio sektoriaus tarpusavio bendradarbiavimą, planuojant studijų programas ir pan.

Efektyviai panaudoti ir stiprinti gerai išplėtotus šalies bibliotekų (komunikacijų centrų) išteklius, prisidėti prie skaitmeninės atskirties mažinimo Lietuvoje, ypač jos regionuose.

Skatinti naujos kartos kompleksinių, bendruomeninių paslaugų atsiradimą, diegti socialines ir kūrybines inovacijas.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Siekiant atskirų kultūros paslaugų teikėjų ir jų vykdomų funkcijų sujungimo į kompleksines sociokultūrinės paslaugas teikiančią paslaugų sistemą, būtinas valstybinio, savivaldos ir nevyriausybinų sektorių bendradarbiavimas.

10. Kompleksinis gyventojų kultūrinių poreikių atliepimas ir ugdymas, sudarant sąlygas gauti kultūros paslaugas ir dalyvauti kultūroje.

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Vystyti lengvai prieinamą, vietos lygiu veikiančią kultūrinę infrastruktūrą, suteikiant prieigą prie pagrindinių kultūros paslaugų ir teikiant kultūrinio švietimo funkcijas visą gyvenimą.

Mažinti kultūrinės paklausos ir pasiūlos disbalansą, stiprinant skirtingų lygmenų centrų ryšius, skatinant tolygų, aukštos vertės ir įvairių raiškos formų kultūros prieinamumą.

Didinti socialinį ir kultūrinį kapitalą regionuose, sudarant sąlygas bendruomenių veiklai, skatinant bendruomenių kūrybinę saviraišką, vietos kultūros iniciatyvas.

Užtikrinti skirtingų socialinių grupių įtraukimą į kultūros kūrimą ir sklaidą.

Siekti, jog viešosios erdvės prisidėtų prie socialinės sanglaudos užtikrinimo bei vietos kultūros raiškos.

Planuojant nukreipti lėšas į kultūros turinio kūrimą, kompetencijų kėlimą ir visuomenės įtraukimą.

Užtikrinti kokybišką kūrybišką aplinką ir galimybes saviraiškai.

Didinti bendruomenės įtraukimą dalyvauti kultūrinėje veikloje, skatinti savanorystę, saviraišką, ugdyti socialines kompetencijas.

Integruoti kultūrinio ir socialinio švietimo bei kūrybiškumo programas į ankstyvąjį ugdymą, vystyti bendrąsias kultūrinės ir socialines kompetencijas, skatinti ankstyvąją kūrybą ir saviraišką, plėtoti neformalųjį švietimą.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Kurti valstybinio, savivaldos ir nevyriausybių sektorių partnerystes, leidžiančias įgyvendinti aukštos kokybės kultūros sklaidos ir kultūrinės edukacijos paslaugas per skirtingų lygmenų centrus.

11. Ekonomikos struktūros transformacija nuo pigia darbo jėga grįsto masinės gamybos prekių ir žemos pridėtinės vertės paslaugų ekonomikos augimo modelio prie tokio, kuriame vis didesnę pridėtinės vertės dalį generuotų nišinės, aukštesnių ir aukščiausių technologijų pramonės ir daug žinių reikalaujančias paslaugas teikiančios ir eksportuojančios veiklos.

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

1. *Formuoti efektyvų švietimo, žmogiškojo kapitalo rengimo ir perkvalifikavimo teritorinį tinklą bei verslo paskatų (mokestinių, struktūrinės paramos, garantijų ir paskolų ir pan.) sistemą **darbo našumui didinti ir technologijam atsinaujinimui.***
2. *Kartu su 1 punkte išdėstytų veiksmų ir priemonių visuma bei kuriant palankią verslo (teisinę, reguliavimo, mokestinę) aplinką, didinant valdžios ir reguliuojančių institucijų lankstumą, profesionalumą ir procedūrų greitį, keliant infrastruktūros pasiekiamumo procedūrų (projektavimo, leidimų išdavimo ir komunikacijų įrengimo) efektyvumą, didinti **aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą.***
3. ***Konsoliduoti ir įveikinti mokslinį-inovacinį potencialą,** kuriant efektyvią mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemą, glaudžiai bendradarbiaujančią su verslu, siekiant panaikinti atotrūkį tarp mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos bei inovacijų.*
4. ***Užtikrinti darbo rinkos poreikius atitinkančių žmogiškųjų išteklių pasiūlą:** jų rengimo kokybę, mobilumo sprendimus ir įsivežimo galimybes.*
5. ***Paruošti valdžios administracinį aparatą, žmogiškojo kapitalo rengimo ir socialinės apsaugos sistemas, inovacijų, mokslo centrų tinklą bei švietimo sistemą, infrastruktūrą **IV pramonės revoliucijos iššūkiams.*****
6. *Kurti ir tobulinti privačiai iniciatyvai (įskaitant naujas ūkinės veiklos formas, startuolius ir t. t.) **patogią teisinę, reguliavimo ir mokestinę aplinką,** užtikrinti pačius aukščiausius saugumo ir skaidrumo standartus, efektyvinti finansų rinką ir viešąjį administravimą, užtikrinti konkurencinės aplinkos efektyvumą, ribojant valdžios kišimosi į ūkinę veiklą lauką.*

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Būtiną visų tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens vykdomosios valdžios struktūrų susitelkimas ir koordinuotas darbas.

Teisiniai pokyčiai vizijai įgyvendinti:

Ekonominės politikos strateginiai ir programiniai dokumentai, reglamentuojantys viešųjų investicijų planavimą, inovacijų vystymą, tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą, švietimo, perkvalifikavimo ir profesinio rengimo sistemos plėtotę, naujų informacinių technologijų ir finansų verslo formas ir ekosistemas reglamentuojančių teisinių aktų priėmimą, turi būti rengiami integraliai ir kompleksiskai įvertinant įvairių sektorių problematiką, reikšmingus socioekonominius poslinkius lemiančias/lemsiančias tarptautines tendencijas ir integruoti tarptautinio lygmens darnios plėtros ir vystymosi susitarimus. Plėtoti e. valdžios sprendimus ir paslaugas, kuriant postūmius privačių ir viešųjų paslaugų ir procedūrų skaitmenizavimo srityje. Peržiūrėti verslo bei sandorių reglamentavimą bei mokestinę ir verslo reguliavimo aplinką naujų technologijų kontekste, siekiant sumažinti steigimosi ir veiklos sąnaudas, skatinant smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą bei didinant verslo skaidrumą.

12. Konkurencingi kertiniai valstybės ekonominiai branduoliai: tarptautinio lygmens susisiekimo ir mobilumo, urbanistinių, energetikos ir inžinerinių centrų sisteminė sąveika, užtikrinanti palankią terpę ir trauką verslui, investicijoms, inovacijoms, logistikai ir kitoms ekonominėms veikloms bei įgalinanti kertinius ekonominius branduolius konkuruoti tarptautiniu lygmeniu.

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

1. *Efektyvus viešųjų išteklių valdymas ir viešųjų investicijų planavimas, atsižvelgiant į realią demografinę padėtį. Investicijos telkiamos ten, kur jos atneštų valstybei didžiausią ekonominę naudą. Sąnaudų ir naudos analize pagrįsta subalansuota infrastruktūros plėtra ir vystymas.*
2. *Aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių tiesioginių užsienio investicijų į tarptautiniuose susisiekimo mazguose esančius ekonominius branduolius pritraukimas.*
3. *Ekonominių branduolių, įsikūrusių greta tarptautinio lygmens transporto koridorių ir logistikos mazgų, ekonominio vaidmens tarptautiniu lygmeniu didinimas, pozicionuojantis pramonės, transporto, logistikos bei sandėliavimo paslaugų srityse. Tam skirti teritoriniai ekonominės aplinkos gerinimo įrankiai: laisvosios ekonominės zonos, pramonės ar paslaugų parkai, viešieji logistikos centrai.*
4. *Aukštojo, aukštesniojo mokslo ir profesinio rengimo tinklas, atitinkantis regioninę specializaciją ir ekonominių branduolių darbo rinkos poreikius.*

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam būtinas visų tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens valdžios struktūrų ir su verslo aplinkos gerinimu, finansavimu, investicijų pritraukimu ir eksporto skatinimu susijusių agentūrų bei asocijuotų verslo struktūrų susitelkimas, glaudus dialogas ir koordinuotas darbas.

Teisiniai pokyčiai:

Rengiant ir atnaujinant įvairaus teritorinio lygmens strateginius, programinius ir norminius dokumentus, būtinas kompleksinis visas šioje koncepcijoje aptartas teritorines struktūras apimantis vertinimas, atsižvelgiant į aktualias pasaulines esminius struktūrinius ir sisteminius poslinkius lemiančias tendencijas (pvz., skaitmeninės revoliucijos, robotizacijos, dirbtinio intelekto, urbanizacijos, numatomos energetikos sistemos ir mobilumo transformacijos įtakos ekonomikai socialinei raidai ir t. t.) bei atliepiant tarptautinio lygmens darnaus vystymosi ir plėtros strateginius tikslus.

13. Gyvybingi regionai sudaro prielaidas ekonominei atskirčiai tarp regionų mažinti. Siekiama, išnaudojant turimus konkurencinius pranašumus ir kuriant palankią verslo aplinką, efektyvias ir patogias urbanistinę, viešųjų paslaugų, transporto ir mobilumo bei inžinerinę sistemas, regionus išlaikyti patrauklius tiek gyventojams, tiek verslui.

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Siekiant mažinti regioninę ekonominę atskirtį, ypač žemesnio lygmens teritoriniuose urbanistiniuose centruose, ekonominio vystymosi ir strateginio planavimo savivaldos lygmeniu procesai privalo būti grindžiami specializacija, konkurencinių pranašumų išgryninimu, paskatomis kurtis ne tik vietinę paklausą tenkinančioms veikloms, bet ypač į eksportą besiorientuojančiam tiek vietiniam, tiek užsienio verslui Lietuvoje, kompetencijų telkimu, kuriam turėtų tarnauti įvairaus lygio švietimo, perkvalifikavimo ir žmogiškojo kapitalo rengimo sistemos, ir tarpregioninių sinergijų paieškomis, jei tai geografiškai aktualu.

Tam būtina:

1. Sudaryti sąlygas atskirčiai tarp regionų mažėti, užtikrinant kertinius regioninės politikos pokyčius – verslo sąlygų gerinimą, lanksčius procesus ir paskatų sistemas pritraukti investicijoms, vietinės darbo jėgos ir jos tinkamos kvalifikacijos išsaugojimą.
2. Užtikrinti kryptingą ir aktyvų regioninės politikos formavimą nacionaliniu lygiu, sutelkiant finansinius ir valdymo išteklius vienoje ministerijoje. Daugiau galių suteikti savivaldybėms, kartu užtikrinant griežtą finansinių išteklių valdymo efektyvumo priežiūros mechanizmą. Savivaldybes aktyviau įtraukti į savivaldybėje valstybei svarbių projektų planavimą ir įgyvendinimą.
3. Stiprinti regionų plėtros tarybų savarankiškumą ir jų glaudesnę bendradarbiavimą su verslo atstovais, suteikiant verslo asociacijoms didesnių galių regionų plėtros tarybų veikloje.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos ir teisiniai pokyčiai vizijai įgyvendinti:

Verslumo, verslo aktyvumo didinimas, tiek vietos, tiek užsienio investicijų pritraukimas į regionus turi tapti vienu svarbiausių strateginių valdžios prioritetų. Tam būtinas visų, tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens, valdžios struktūrų ir su verslo aplinkos gerinimu, finansavimu, investicijų pritraukimu ir eksporto skatinimu susijusių agentūrų susitelkimas ir koordinuotas darbas. Keisti biudžeto formavimo įstatymą, regionų finansavimą glaudžiai susieti su regioninės politikos formavimu ir jos įgyvendinimu, perduodant savivaldybių atsakomybei dalies biudžetinių lėšų valdymą. Stiprinti savivaldos administracinius žmogiškuosius išteklius ir kelti kvalifikaciją. Didinti vietos valdžios finansinę motyvavimą kurti palankią terpę verslui, pavyzdžiui, grąžinant jai pelno ir nekilnojamojo turto mokesčių dalį, kuri buvo surinkta jos teritorijoje.

14. Konkurencingas ir klestintis pajūrio regionas

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Siūlomos plėtoti proveržio kryptys: gamtiniai ištekliai, akvakultūra, žuvininkystė; rekreaciniai ištekliai ir turizmas; jūrų transportas, uostai ir juos aptarnaujančios veiklos; jūrinės konstrukcijos ir technologijos; jūrinės mechatroninės sistemos; atsinaujinančių energetikos išteklių naudojimas.

- Išlaikyti pajūrio regionui būtiną ekonominio uosto vystymo ir plėtros bei rekreaciniam regiono funkcionalumui būtinų aspektų balansą.

- Skatinti rekreacinių paslaugų ir pramogų plėtrą, naujų verslų bei paslaugų kūrimąsi kranto zonoje.
- Kompleksiškai išvystyti Lietuvos pajūrio paplūdimių infrastruktūrą bei ją pritaikyti turizmui.
- Skatinti ir plėtoti verslinės ir mėgėjiškos žvejybos veiklą bei akvakultūrą priekrantėje ir jūroje, sukurti tam tikslui skirtą infrastruktūrą.
- Siekiant subalansuoto ir efektyvaus pajūrio regiono vystymosi, turi būti užtikrinta efektyvi pagrindinių jūrinės ekonomikos sektorių veikla, skatinamas inovacijų taikymas, investicijų pritraukimas.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam būtinas tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens valdžios struktūrų susitelkimas, glaudus dialogas ir koordinuotas darbas.

Teisiniai pokyčiai:

Rengiant ir atnaujinant su pajūrio regiono problematika susijusius strateginius, programinius ir norminius dokumentus, būtinas kompleksinis visas šioje koncepcijoje aptartas teritorines struktūras apimantis vertinimas. Nacionalinėje bei sektorinėse jūrinio sektoriaus plėtros strategijose įvertinti pajūrio regiono socialinės ir ūkio raidos ypatumus, ES Baltijos jūros regiono strategiją, kitas Europos Sąjungos ir Baltijos jūros valstybių ilgalaikes teritorinio (erdvinio) vystymo perspektyvas ir iniciatyvas. Parengti tikslines regiono plėtros programas, sudarančias prielaidas viešosioms investicijoms ir jų efektyviam įsisavinimui.

15. Švarios ir saugios logistikos paslaugos, užtikrinančios konkurencinį pranašumą tarptautiniame kontekste, daugiaryšškumo / įvairiarūšiškumo galimybes.

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Diegti eismo saugos priemones, užtikrinančias maksimalią eismo saugą šalies kelių ir geležinkelių tinkle bei logistikoje oro ir jūrų transportu.

Įgyvendinti tarptautiniame šiaurės–pietų koridoriuje šalies ekonomikai svarbią geležinkelio tinklo plėtrą – „Rail Baltica“ projektą.

Krovinių gabenimo geležinkelių transportu paslaugoms gerinti pagrindiniais tarptautinio ir nacionalinio lygmens susisiekimo koridoriais parengti ir įgyvendinti geležinkelio transporto tinklo plėtros / modernizavimo / elektrifikavimo strategiją / programą, pirmu prioritetu akcentuojant ir nagrinėjant:

- tarptautinių susisiekimo paslaugų centrų (jūrų, oro uostų) junglumą tarpusavyje bei su „Rail Baltica“ (pagal aktualumą modernizuojant / keičiant esamas vėžes);
- šalies ekonomiškai aktyvių centrų junglumą geležinkelių transportu.

Užtikrinti naujų ryšių, naujų technologijų komunikacinių laivybos koridorių plėtojimo galimybę jūrinėje teritorijoje. Laivybos koridoriai turi atitikti jūrą kertančias intensyviausios laivybos linijas ir užtikrinti laivybos saugumą.

Didinti uosto konkurencingumą, stiprinant pajūrio regionui būdingas specifines kompetencijas, neužšalancio jūrų uosto infrastruktūrą ir numatant konkurencingą jos plėtrą, ekonominį uosto veiksmingumo potencialą, kuris leistų pretenduoti į lyderius tarp kaimyninių uostų Baltijos jūroje ir

didinti tranzito per Lietuvą apimtis, išlaikyti Klaipėdos uostą kaip strateginį Pietryčių Baltijos logistikos ir Rytų–Vakarų tranzito mazgą.

Įrengti išorinį giliavandenį uostą Melnragėje arba Būtingėje – įsiliedami į bendrą integruotą Europos jūrų transporto erdvę padidintume Lietuvos jūrų transporto veiksmingumą, užtikrindami jo ilgalaikį konkurencingumą bei šalies pasiekiamumą jūra.

Tarptautines ir nacionalines susisiekimo paslaugas teikiančiuose centruose, esančiuose tarptautiniuose koridoriuose, užtikrinti, daugiarūšę / įvairiarūšę logistikos infrastruktūrą ir organizavimo sistemą. Realizuoti viešuosius logistikos centrus, kuriuose veiktų skirtingos transporto rūšys (kelių, geležinkelio, oro, jūrų (vidaus vandeny)), gerinti transportines sąsajas tarp vidaus ir išorės, įdiegti priemonės įvairiarūšių logistikos centrų junglumui su urbanistiniais centrais.

Sukurti teisinį ir finansinį mechanizmą logistikos procesams vykdyti ekonomiškai aktyviausiuose urbanistiniuose centruose. Įtvirtinti krovinių konsolidavimo principu, aukšto lygio IT sprendimais ir informacinėmis priemonėmis paremtus logistikos procesus miestuose bei jų įtakos zonose.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam, kad būtų užtikrinta įvairiarūšių logistikos paslaugų teikimo galimybė, turi būti sudarytos sąlygos skirtingų transporto rūšių paslaugų sąveikai ir sinergijai per infrastruktūrą. Būtinoji sąlyga įvairiarūšei krovinių logistikai – geležinkelio transportas, kurio vaidmuo itin svarbus perspektyvinėje logistikoje (ypač vidutiniais ir tolimais atstumais).

Krovinių konsolidavimo principais paremtiems logistikos procesams realizuoti miestuose turi būti vykdomas dialogas tarp atsakingų ministerijų, atsakingų operatorių ir urbanistinių centrų ar jų įtakos zonose esančių savivaldybių administracijos.

Pasiūlymai teisiniams pokyčiams ir strateginiams dokumentams:

Iki šios dienos dar nėra suformuota nacionalinio lygmens susisiekimo sistemos ilgalaikių vystymo principų, todėl kuriant transporto politiką turi būti išdėstomos aiškios nuostatos ir pozicija dėl perspektyvinio darnaus šalies transporto, susisiekimo, junglumo, krovinių mobilumo, alternatyvių energijos šaltinių krovinių logistikos transporte naudojimo, kurios turi būti integruojamos į esamus susijusius strateginius dokumentus.

16. Daugiarūšė keleivių vežimo sistema, užtikrinanti maksimalią kelionės darną, efektyvumą ir gyvenimo kokybę per paslaugų pasiekiamumą

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

Sukurti teisinį ir finansinį mechanizmą, užtikrinantį viešojo transporto prioritetą miestuose, viešojo transporto sistemos veikimo principą miestų įtakos zonose, bevariklio transporto integravimą į viešojo transporto sistemą, saugaus eismo bevarikliu transportu tinklo realizavimą miestuose ir jų įtakos zonose.

Tarptautines ir nacionalines susisiekimo paslaugas teikiančiuose centruose užtikrinti daugiarūšiškumui reikalingą infrastruktūrą ir organizacinę sistemą: keleivių stotis, kuriose veiktų skirtingos transporto rūšys (kelių, geležinkelio, oro, jūrų (vidaus vandeny)); infrastruktūrą daugiarūšių stočių junglumui su urbanistiniais centrais; įsteigti vieno operatoriaus daugiarūšėje stotyje bei jo traukos/įtakos zonoje instituciją (angl. *regional transport authority*).

Parengti ir įgyvendinti geležinkelio transporto tinklo (keleivių vežimui) plėtros / modernizavimo / elektrifikavimo strategiją / programą ir ją įgyvendinti.

Rekonstruoti Šventosios uostą, vystyti mažųjų uostelių tinklą Lietuvos jūriniame krante.

Realizuoti alternatyviais energijos šaltiniais varomų transporto priemonių krovos / papildymo sistemą, apimančią alternatyvių degalų naudojimo asmeniniame transporto, logistikos transporte perspektyvas, siekiant mažinti neigiamą transporto įtaką klimato kaitos procesams, užtikrinti gyventojų gerovę, sveikatą. Stiprinti transporto sistemos prisitaikymą prie klimato kaitos.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam, kad būtų užtikrintas daugiarūšiškumas mobilumo paslaugų efektyvumo zonose turi būti užtikrinta skirtingų transporto rūšių paslaugų sąveika ir sinergija, t. y. vykdomas dialogas tarp atsakingų ministerijų, atsakingų operatorių ir tose mobilumo paslaugų efektyvumo zonose esančių savivaldybių.

Pasiūlymai teisiniams pokyčiams:

Teisės aktai, nusakantys savivaldos veiklos tvarkas, susijusias su viešųjų paslaugų (taip pat ir viešojo transporto paslaugų) užtikrinimu, nėra įpareigojantys savivaldoms siekti bendrų strateginių šalies tikslų. Dažnu atveju aukštesnio lygmens institucijų teikiami siūlymai savivaldoms yra tik rekomendacinio pobūdžio, trūksta bendradarbiavimo ir partnerystės iniciatyvų, siekiant viešojo transporto paslaugų efektyvumo. Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse nėra programuojamas uždavinys išspręsti bevariklio transporto naudojimo kasdienėms kelionėms skatinimo, viešojo transporto vaidmenį savivaldybėse, viešojo transporto paslaugų sinergijos klausimus tarp įtakos zonoje esančių kaimyninių savivaldybių, todėl būtina įtraukti papildomus reikalavimus bendraisiais, specialiaisiais planais spręsti viešojo transporto paslaugų efektyvinimo galimybes, bevariklio transporto (ne tik rekreaciniais tikslais) naudojimo paskatas ir būtinąsias sąlygas.

Pasiūlymai strateginiams dokumentams:

Iki šios dienos dar nėra suformuoti nacionalinio lygmens susisiekimo sistemos ilgalaikiai vystymo principai, todėl būtina juos identifikuoti ir integruoti į šalies strateginius dokumentus. Svarbu išdėstyti aiškias nuostatas ir poziciją dėl perspektyvinio darnaus šalies transporto, susisiekimo, junglumo, gyventojų mobilumo bei pasiekiamumo užtikrinimo, alternatyvių energijos šaltinių transporte naudojimo. Itin svarbu, kad susisiekimo ir transporto perspektyvinės plėtros nuostatos apimtų ir šalies urbanistinių centrų viešojo transporto ir bevariklio transporto sistemų vystymo, krovinių logistikos vykdymo šalyje ir urbanistiniuose centruose principus ir būtų privalomai įgyvendinamos savivaldos lygmeniu. Tam būtina sukurti teisinį ir finansinį mechanizmą, užtikrinantį savivaldybėms pavedamų uždavinių vykdymą. Būtina įvertinti ir įtraukti į susisiekimo ir transporto politiką formuosiantį dokumentą bei integruoti į susijusias strategijas mobilumą aptariančius tikslus ir uždavinius, leisiančius siekti kitose nacionalinio lygmens ilgalaikėse strategijose iškeltų tikslų (klimato kaitos valdymo politikos, energetinės nepriklausomybės ir pan.).

- 17. Perėjimas prie mažai anglies dioksido išmetančios ekonomikos, didinant energijos vartojimo efektyvumą, skatinant AEI plėtrą, alternatyvių degalų ir energijos šaltinių (pvz., elektros) naudojimą transporto sektoriuje, sudarant sąlygas, reikalingas netaršios energijos gamybos būdų bei gaminančių vartotojų plėtrai**

Veiksmai ir priemonės:

Užtikrinti Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės ir Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijose nustatytų tikslų įgyvendinimą, parengti/integruoti į esamas strategijas susietą nacionalinę alternatyvių degalų ir energijos šaltinių naudojimo transporte skatinimo strategiją, užtikrinti didesnį susisiekiama sektoriaus įtraukimą siekiant dekarbonizavimo tikslų, numatyti žemės gelmių talpinių savybių saugaus ir įvairiapusiškai pagrįsto naudojimo, saugant šilumą, suslėgtąjį orą, įvairias dujas ir vandenilį žemės gelmėse, vystymosi gaires.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Susisiekiama ir Energetikos ministerijų bei susijusių institucijų glaudesnis bendradarbiavimas, siekiant alternatyvių degalų ir energijos šaltinių naudojimo transporto sektoriuje plėtros, užtikrinant geležinkelio transporto elektrifikaciją bei elektromobilių naudojimo skatinimui priemonių plėtrą. Tikslinga inicijuoti Baltijos jūros regiono integruoto vėjo elektrinių tinklo sukūrimą, sudarant galimybę prie ES finansuojamo Danijos, Lenkijos, Švedijos ir Vokietijos vėjo elektrinių tinklo prijungti ir Lietuvos bei kitų Baltijos šalių jūros teritorijose planuojamus parkus.

Teisiniai pokyčiai:

Numatyti žemės gelmių talpinių savybių saugaus ir įvairiapusiškai pagrįsto naudojimo, saugant šilumą, suslėgtąjį orą, įvairias dujas ir vandenilį žemės gelmėse, vystymosi gaires. Vystymo kryptis atitinka numatytąsias Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijoje, Integruotame nacionaliniame energetikos ir klimato plane, tačiau tikslinga įtraukti / detalizuoti / susieti šias vystymo kryptis rengiant Nacionalinę susisiekiama plėtros strategiją, taip pat Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategijoje, Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje.

18. Lietuvos energetikos sistemos sujungimas su kontinentine Europa (elektros ir gamtinių dujų sistemos), suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) infrastruktūros plėtra.

Veiksmai ir priemonės:

Užtikrinti Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijose nustatytų tikslų įgyvendinimą.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Šiame etape nenumatoma.

Teisiniai pokyčiai:

Vystymo kryptis atitinka numatytąsias Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijoje.

19. Perėjimas prie žiedinės ekonomikos, prioritetą skiriant atliekų susidarymo mažinimui, efektyviam susidariusių atliekų tvarkymui, remiantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu, žaliavų vertės išsaugojimui

Veiksmai ir priemonės:

Turi būti kuriama teisinė ir ekonominė aplinka, kuri skatintų techniškai patvarių produktų, taip pat tinkamai pakartotinai naudotinių ir perdirbtinių, kūrimą, gamybą ir naudojimą. Turi būti skatinama užstatytų teritorijų konversija (*angl. brownfield redevelopment*).

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Reikalingas glaudus visų ministerijų ir susijusių institucijų, savivaldybių bendradarbiavimas, nes perėjimas prie žiedinės ekonomikos apima visą kompleksą veiksmų, reikalingų ilgalaikių atliekų susidarymo prevencijos, pakartotinio naudojimo užtikrinimo, ekologinio projektavimo, ūkinės veiklos pokyčių visumą.

Teisiniai pokyčiai:

Žiedinės ekonomikos elementai skirtingais aspektais turėtų būti įtraukti į visus nacionalinius strateginius dokumentus, taip pat į Strateginius atliekų prevencijos ir tvarkymo dokumentus.

20. Elektroninių ryšių paslaugų kokybės ir plėtros užtikrinimas visoje šalies teritorijoje

Veiksmai ir priemonės:

5G ryšio plėtros gairių parengimas

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Glaudus viešojo sektoriaus ir verslo atstovų bendradarbiavimas.

Teisiniai pokyčiai:

Turėtų būti atspindėta Nacionalinėje susisieikimo plėtros programoje.

21. Aprūpinimo inžinerine infrastruktūra, geriamojo vandens, ryšių poreikių užtikrinimas, nuotekų tvarkymo paslaugų užtikrinimas mažiausiais kaštais

Veiksmai ir priemonės:

Intensyviai urbanizuojamose teritorijose užtikrinamas centralizuotų sistemų (elektros, šilumos, vėsumos, nuotekų ir geriamojo vandens) išlaikymas ir plėtra. Kitose teritorijose, atsižvelgiant į techninius ir aplinkosaugos aspektus, siūlomi alternatyvūs techniniai sprendimai (pvz., individualūs nuotekų valymo įrenginiai, aprūpinimas elektra mikrosalos principu) arba alternatyvi kainodara. Visais/atitinkamais atvejais skatinama atsižvelgti ir į alternatyvas techniniams sprendimams, pvz., žaliosios infrastruktūros, kitų gamta paremtų sprendimų plėtra. Atsižvelgiant į energijos (šilumos ir elektros) individualios gamybos plėtrą, kartu išlaikant prisijungimą prie centralizuotų tinklų, turi būti užtikrintas tokios kainodaros taikymas, kai mokama pastovioji dalis už galimybę pasinaudoti tinklu bei kintamoji dalis už faktiškai suvartotą energiją. Elektroninių ryšių paslaugų kokybės ir plėtros užtikrinimas visoje šalies teritorijoje, universaliosios pašto paslaugos pasiekiamumo užtikrinimas, atsižvelgiant į gyventojų mažėjimo tendencijas atskiruose regionuose bei sąlygų dalijimosi ekonomikai sukūrimas. Inžinerinės infrastruktūros prisitaikymo prie klimato kaitos užtikrinimas.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Šiame etape nenumatoma.

Teisiniai pokyčiai:

Strateginės kryptys atspindėtos nacionalinio lygmens strateginiuose dokumentuose, tačiau įgyvendinimas turėtų būti detalizuojamas žemesnio lygmens teisės aktuose, atsižvelgiant į klimato kaitos prognozes įvertinti ir esant poreikiui atnaujinti statybos techninius reglamentus, kuriais remiantis projektuojamos lietaus nuotekų sistemos. Numatyti atvejus, kuriais privaloma detalesnė potvynių rizikos analizė ir potvynių riziką mažinančių priemonių diegimas.

22. Urbanizuotų teritorijų želdynų sistemos natūralumo ir junglumo didinimas ir miesto kraštovaizdžio optimizavimas

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Išlaikyti esamus želdynų sistemos komponentus bei jų natūralumą.
- Pasitelkus gamtines ir (arba) technines priemones, siekti suformuoti fizinius ryšius tarp išlikusių santykinai natūralių teritorijų fragmentų (žaliosios infrastruktūros elementų diegimas).
- Natūraliomis ar techninėmis priemonėmis didinti želdynų sistemos gyvybingumą ir natūralių biologinės įvairovės didėjimą skatinančių procesų raiškos galimybes.
- Teritorijų planavimo procese užtikrinti, kad būtų formuojama moksliskai pagrįsta urbanizuotų teritorijų ekologinio kompensavimo sistema.
- Sudaryti teises ir technines prielaidas, kad teritorijų natūralumo didinimas ar geoekologinio potencialo atstatymas būtų užtikrinamas ne draudimų, bet sprendimo alternatyvų pasirinkimo principu.
- Suformuoti urbanizuotų teritorijų želdynų inventorizavimo ir aktualios informacijos palaikymo sistemą

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam būtinas tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens valdžios struktūrų susitelkimas, aktyvus visuomeninių organizacijų ir bendruomenių dalyvavimas, atviras, konstruktyvus ir koordinuotas įgyvendinimo priemonių realizavimas.

Teisiniai pokyčiai:

Priemonėms įgyvendinti būtinas urbanizuotų teritorijų želdynų įveisimą, priežiūrą ir apsaugą reglamentuojančios teisinės bazės tobulinimas. Priklausomų ir atskirųjų želdynų, gamtinio karkaso ir aktualių statybos normų koregavimas, sudarant pasirinkimo galimybes efektyviam žaliosios infrastruktūros integravimui į miesto urbanistinę struktūrą, siekiant užtikrinti gyventojų gerovę, sveikatą ir stiprinti prisitaikymą prie klimato kaitos. Taip pat miestų teritorijų planavimo proceso optimizavimas suformuojant būtinas sąlygas miesto teritorijos ekologinio kompensavimo sistemos formavimui ir tolimesniam vystymui.

23. Užtikrinti tausų agrarinių teritorijų naudojimą atsižvelgiant į jų geoekologinį potencialą, dirvožemių našumą mažinančius rizikos veiksnius bei užtikrinant jų tvarumą ateities kartoms

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Suformuoti agrarinių teritorijų naudojimo intensyvumo arealus, kurių ribos remtųsi dirvožemio našumu bei didelių gamtinių kliūčių turinčių vietovių išsidėstymu.
- Kiekviename areale numatoma prioritetas žemės ūkio paskirties žemės naudojimo intensyvumas.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam, kad būtų užtikrintas optimalus priemonių įgyvendinimas, turi būti užtikrintas **dialogas** tarp atsakingų ministerijų, ypač Žemės ūkio ir Aplinkos, taip pat tarp atskirų į konkrečių arealų patenkančių savivaldybių. Taip pat svarbu skatinant šių priemonių įgyvendinimą derinti ūkinis/ekonominius ir ekologinius ūkininkų ir teritorijos vystymo prioritetus, kurti teisinius ir ekonominius instrumentus šioms priemonėms įgyvendinti.

Teisiniai pokyčiai vizijai įgyvendinti:

Turėtų būti priimtas Dirvožemio apsaugos įstatymas, kuriuo būtų reglamentuojamas dirvožemio naudojimas ir apsauga ne tik žemės ūkio bet ir kitos paskirties žemėse. Jame turėtų būti įtvirtinti trąšų naudojimo reglamentai, dirvožemio naudojimo intensyvumas ir pobūdis padidintos ekologinės rizikos teritorijose. Jame numatyti rodikliai turėtų padėti įgyvendinti LR bendrojo plano agrarinių teritorijų optimalaus naudojimo sprendinius.

24. Užtikrinti agroekosistemų naudojimo kompleksiskumą, atsparumą ir ilgalaikį tvarumą teikiant ne tik žemės ūkio produkciją, bet ir kitas ekosistemines paslaugas, ypač reguliavimo ir kultūrinės; užtikrinti glaudžią sąveiką tarp agrarinių teritorijų ir jose esančių urbanistinių sistemų funkcionalumo

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Numatyti priemones, kuriomis remiantis agrarinėse teritorijose būtų lokalizuojamas gamtinis karkasas bei jo ekologinio kompensavimo funkcijų palaikymo ir vystymo priemonės išreikštos ne tik per agroželdynus, tačiau ir per žemės ūkio naudmenų naudojimo intensyvumo reguliavimą ir konversiją.
- Agrarinėse teritorijose kaimo vietovės turėtų būti vystomos dvejomis kryptimis: a) prioritetą teikiant kompaktiškų kaimo gyvenviečių ir jų vidinių bei išorinių funkcinių ryšių su urbanistiniais centrais ar gamtiškosiomis teritorijomis vystymui; b) perspektyvinį naują vienkieminį (dispersišką) užstatymą siejant tik su veiklą vykdančiomis ūkininkų sodybomis, kurių kūrimas yra reglamentuotas teisės aktais.

Strateginių dokumentų pokyčiai vizijai įgyvendinti:

Į Lietuvos kaimo ir žemės ūkio plėtros strategiją turėtų būti glaudžiau integruojami ekologiniai agroekosistemų valdymo principai. Turėtų būti sukurti finansiniai socialinių priemonių instrumentai, sukuriantys prielaidas, skatinančias prioritetinių agroekosistemų tvarumą ir ilgalaikį našumą užtikrinančių priemonių įgyvendinimą.

25. Užtikrinti tausojamąjį miškų išteklių naudojimą

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- LR teritorijos miškingumas didinamas aiškiai pagrindžiant miškų didinimo poreikį ir svarbą konkrečioje teritorijos dalyje ir tuo pagrindu atliekant jų vystymo teritorinį diferencijavimą.
- Užtikrinti miškų teikiamų išteklių naudojimo daugiataksiškumą ir nepertraukiamumą, pritaikant humaniškesnes jų eksploatacijos priemones, taikant tolydaus naudojimo principus. Užtikrinti, jog tikslai neprieštarauja vienas kitam, pavyzdžiui, didinant miško plotus klimato kaitos švelninimui, neprisidedama prie biologinės įvairovės mažėjimo ir panašiai.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam būtinas tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens valdžios struktūrų susitelkimas, aktyvus jūrą, miškus ir natūralias ekosistemas tiriančių mokslinių centrų, jų eksploatacija ir apsauga užsiimančių valstybinių ir privačių organizacijų, suinteresuotų visuomeninių organizacijų dalyvavimas, atviras bei konstruktyvus ir koordinuotas įgyvendinimo priemonių realizavimas.

Teisiniai pokyčiai:

Priemonėms įgyvendinti būtinas teisės aktų (įstatymų, nuostatų ir taisyklių), susijusių su miškų naudojimu ir apsauga, koregavimas ir papildymas.

26. Užtikrinti tvarią žuvininkystės ir akvakultūrų plėtrą

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Užtikrinti tausojamąjį žuvų ir kitų biologinių išteklių naudojimą, sudarant palankias jų atsikūrimo ir vystymosi sąlygas.
- Užtikrinti verslinės žvejybos galimybes žuvų ištekliams turtingiausiuose ir žvejybai patogiausiuose jūros rajonuose.
- Siekti sudaryti palankias sąlygas žvejybos verslo plėtrai, ypatingą dėmesį teikiant mažos apimties žvejybos laivynui, kuris yra jautrus tiek socialiniu, tiek ekonominiu požiūriu, vystyti. Gerinti vidaus laivybos infrastruktūrą žvejams.
- Siekiant išsaugoti galimybes plėtoti žvejybos verslą priekrantės zonoje, tikslinga plėtoti mažųjų uostų ir prieplaukų infrastruktūrą jūros pakrantėje nuo Nidos iki Šventosios.
- Stiprinti jūrinėmis biotechnologijomis, akvakultūros vystymu ir darnios žuvininkystės principais grįstą gamtinių išteklių naudojimą ir atkūrimą.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam būtinas tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens valdžios struktūrų susitelkimas, aktyvus jūrą tiriančių mokslinių centrų, jūrinių teritorijų apsauga suinteresuotų visuomeninių organizacijų dalyvavimas, atviras bei konstruktyvus ir koordinuotas įgyvendinimo priemonių realizavimas.

Teisiniai pokyčiai:

Priemonėms įgyvendinti būtinas teisės aktų, susijusių su jūra, jos apsauga ir naudojimu, koregavimas ir papildymas.

27. Natūralių teritorijų geoekologinio potencialo didinimas, optimalių biologinės įvairovės raiškos sąlygų užtikrinimas bei natūralių teritorijų etalonų išsaugojimas.

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Užtikrinti santykinai natūralių naudmenų (miškų, pelkių) ir juose produkuojamų biologinių ir abiotinių išteklių tolydų ir tvarų naudojimą.
- Sudaryti teises ir fizines prielaidas pažeistų ar sunaikintų ekosistemų atkūrimui, kitų teritorijų geoekologinio potencialo atstatymui taikant natūralias ir/arba technines priemones.
- Užtikrinti tvarų santykinai natūralių ekosistemų ūkinį naudojimą, vengiant neigiamo poveikio biologinei įvairovei.
- Užtikrinti moksliskai pagrįstą ir teritoriškai tolygiai paskirstytą ypač vertingų gamtinių teritorijų formavimą bei apsaugą.
- Sudaryti teises prielaidas gamtiniu požiūriu vertingų teritorijų apsaugoje dalyvauti visuomeninėms organizacijoms ir privačių žemių savininkams.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam būtinas tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens valdžios struktūrų susitelkimas, aktyvus visuomeninių organizacijų, bendruomenių ir gamtinių teritorijų apsauga suinteresuotų privačių asmenų dalyvavimas, atviras bei konstruktyvus ir koordinuotas įgyvendinimo priemonių realizavimas.

Teisiniai pokyčiai:

Priemonėms įgyvendinti būtinas saugomų teritorijų įstatymo koregavimas, saugomų teritorijų sistemos papildymas tobulinimas ir pritaikymas numatomoms priemonėms įgyvendinti.

28. Optimalios santykinai natūralaus, agrarinio ir urbanizuoto kraštovaizdžio struktūros formavimas

Įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Išsaugoti kiekvieno tipo kraštovaizdyje išlikusius natūralių žemės naudmenų fragmentus.
- Sudaryti teises ir fizines prielaidas savaime besivystančių žemės naudmenų atkūrimui ir gausinimui agrarinėse bei urbanizuotose teritorijose, tuo siekiant padidinti kraštovaizdžio atsparumą antropogeniniam poveikiui, jo mozaikiškumą ir vaizdingumą.
- Remiantis nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano sprendimais, nustatyti ir siekti optimalios kraštovaizdžio struktūros parametrų įgyvendinimo.
- Suformuoti moksliskai pagrįstą, aiškią ir motyvuojančią kraštovaizdžio struktūrai optimizuoti būtinų priemonių įgyvendinimo sistemą.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Tam būtinas tiek nacionalinio, tiek vietos lygmens valdžios struktūrų susitelkimas, aktyvus visuomeninių organizacijų, bendruomenių ir privačių teritorijų savininkų dalyvavimas, atviras bei konstruktyvus ir koordinuotas įgyvendinimo priemonių realizavimas.

Teisiniai pokyčiai:

Priemonėms įgyvendinti būtinos aiškos taisyklės, motyvuojant vykdyti finansiškai ar kokiais būdais.

29. Saugus ir švarus regionas

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Gerinti vidaus ir išorės transporto sąsajas.
- Sukurti saugios ir patikimos laivininkystės regiono modelį.
- Diegti aukštus navigacijos ir laivų saugos standartus, kuriant jūros stebėjimo, paieškos ir gelbėjimo sistemas.
- Būtinas bendradarbiavimo plėtojimas tarp reagavimo į nelaimingus atsitikimus tarnybų, jų pajėgumų modernizavimas, veiksmy parengimas didelių katastrofų scenarijams, pasirengimo planų ir pratybų organizavimas.
- Įvykus katastrofoms jūroje ir krante, grėsmių analizė ir potencialių katastrofų jūroje ir krante vietų nustatymas, atitinkamų reagavimo planų ir žmonių saugumo užtikrinimas.

30. Sveika jūrinė aplinka ir prisitaikanti prie klimato kaitos poveikių pakrantė

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Mažinti iki patenkinamo lygio mitybinių medžiagų patekimą į jūrą.
- Išsaugoti natūralias gamtines zonas ir gyvūnijos bei augmenijos įvairovę.
- Mažinti kenksmingųjų medžiagų vartojimą ir jų poveikį, stiprinti jų naudojimo stebėseną (kontrolę).
- Užtikrinti nuolatinę jūros paplūdimių ir apsauginio kopagūbrio priežiūrą, taikant krantosaugos priemones ir sudarant galimybes paplūdimių atkūrimui naudoti jūroje esančius smėlio šaltinius ir uostų akvatorijose iškasamą švarų smėlį.

- Sukurti aplinką tausojančios laivybos regiono modelį.
- Skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių jūroje naudojimą.

Specialiųjų temų vystymo vizijos

31. Tvirtos tapatybės visuomenė ir stiprus teritorinis identitetas vietos, regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Formuoti Lietuvos prestižą, pasitelkiant šalies meno, kultūros ir kūrybinių industrijų pasiekimus.
- Kurti Lietuvos kaip šiuolaikiškos kūrybiškos šalies tapatybę ir vystyti naujojo šiuolaikinio kultūrinio identiteto kūrimą ir sklaidą.
- Vystyti vietos identitetą kuriant stiprius ryšius tarp skirtingų sektorių, savivaldos ir vietinių bendruomenių bei atsižvelgiant į teritorijos socialinę, kultūrinę ir istorinę sanklodą.
- Puoselėti materialųjį ir nematerialųjį kultūros paveldą, kurti naujus vietos naratyvus, grįstus teritoriniu išskirtinumu.
- Išsaugoti ir aktualizuoti šalies istoriją, kuriant ir stiprinant daugiakultūrės Lietuvos tapatybę ir tradicijas.
- Užtikrinti saugomų teritorijų vertybių apsaugą ir sistemos vystymą.
- Puoselėti išskirtinės vertės kultūrinį kraštovaizdį.
- Aktualizuoti ir plėtoti šiuolaikinės kultūros ir kūrybinių industrijų srities kaip besiplečiančios tapatybės dalies potencialą.
- Didinti regionų patrauklumą per tapatybės formavimą ir kūrimą (naudoti kultūros turinį ir išteklius vietos, regiono identitetui sukurti, jį stiprinti, didinant regiono patrauklumą vietos gyventojams ir turistams).

32. Stiprus jūrinės valstybės kultūrinis identitetas

Vizijos įgyvendinimo veiksmai ir priemonės:

- Greta Klaipėdoje vystomo kruizinio turizmo būtina sudaryti sąlygas ir kito jūrinio turizmo augimui ir su tuo susijusios infrastruktūros plėtrai.
- Užtikrinti bendrų europinių nuostatų laikymąsi dėl nedidelių marinių tinklo visoje Baltijos jūros pakrantėje, išlaikant minimalų 50 km atstumą tarp jų, įrengimo.
- Turėtų būti kuriamas jachtų ir mažųjų laivų uostelių tinklas Lietuvos jūros pakrantėje, įrengiant juos prie Karklės ir Šventosios gyvenviečių bei neatmetant galimybės tokiems uosteliams atsirasti Kuršių nerijos pakrantėje.
- Valstybė reguliuoja ir suteikia leidimus vykdyti su povandeniniu kultūros ir gamtos paveldu, esančiu savo vidaus vandenyse ir teritorinėje jūroje, susijusią veiklą.
- Valstybė atsakinga už povandeninio kultūros ir gamtos paveldo apsaugą išskirtinėje ekonominėje zonoje ir kontinentiniame šelfe.
- Povandeninio kultūros ir gamtos paveldo pažinimas skatinamas per tarptautinį bendradarbiavimą, archeologų bei kitų povandeninio kultūros ir gamtos paveldo specialistų apsikeitimą, naujų mokslinių tyrimų metodų taikymą.
- Ypatingas dėmesys skiriamas moksliniams tyrimams, rastų objektų atrankai, vertinimui ir registravimui Kultūros vertybių registre, apsaugos priemonėms.

- Siekiant užtikrinti geros kokybės rekreacinę erdvę turi būti atsižvelgta į jūros vandens taršos mažinimo būtinybę, sprendžiamos krantų erozijos ir jūros šiukšlių problemos.

33. Lietuvos strateginių objektų sistema – pagalba užtikrinant valstybės strateginių interesų įgyvendinimą, nacionaliniam saugumui svarbių energetikos infrastruktūros, transporto infrastruktūros ar krašto apsaugos sričių projektų įgyvendinimą, pagalba valstybės vykdomos sektorinės ir (ar) regioninės politikos tikslams, jeigu jų įgyvendinimas turės didelę įtaką Lietuvos Respublikos ekonominiam, socialiniam, politiniam ir ekologiniam gyvenimui ir (ar) konkrečios visuomeninių santykių srities būklei

Veiksmai ir priemonės:

Preliminarus naujai siūlomų strateginių objektų sąrašas pateikiamas III ataskaitos 3 skyriuje. Sąrašas nėra baigtinis. Dėl kiekvieno iš objektų pripažinimo valstybei svarbiu projektu sprendžiama teisės aktų nustatyta tvarka. Konkrečios objektų vietos detalizuojamos teisės aktų nustatyta tvarka.

Partnerystės ir/ar nacionalinės koalicijos vizijai įgyvendinti:

Šiame etape nenumatoma.

Teisiniai pokyčiai:

Šiame etape nenumatoma.

Vertinant vykstančius skaitmenizavimo procesus ir technologijų vystymosi pažangą, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniai įgyvendinami pasitelkiant įvairias sistemas ir programas (pvz., Išmanieji miestai, Išmanieji kaimai (Smart Cities, Smart Villages)).

2. Konceptcijos sprendinių detalizavimo rekomendacijos LRBP sprendinių konkretizavimo stadijoje

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepcijoje iki 2050 m. numatomos Lietuvos teritorijos erdvinio vystymosi kryptys, formuojami pagrindiniai urbanistinės sistemos elementai bei struktūros ir, remiantis konceptualiaisiais (bendraisiais) sprendiniais, identifikuojamos priemonės ir veiksmai, kuriais būtų galima pasiekti koncepcijoje keliamus tikslus. LRBP koncepcijoje vertinamas ilgojo laikotarpio Lietuvos Respublikos teritorijos erdvinis vystymasis (iki 2050 m.). LRBP bendrųjų sprendinių konkretizavimo stadijoje laiko perspektyva apima 10 metų laikotarpį, todėl sprendinių konkretizavimo stadijoje detalizuoti konceptualieji sprendiniai turi būti išdėstomi tiksliau, detaliau ir aiškiau, dalis jų – teritoriškai lokalizuojami. Pažymėtina, kad siekiant LRBP vientisumo ir loginės analizės sekos svarbu užtikrinti koncepcijoje suformuluotų konceptualiųjų sprendinių perkėlimą ir detalizavimą LRBP sprendinių konkretizavimo stadijoje.

Šiame skyriuje parengtos rekomendacijos dėl koncepcijos sprendinių detalizavimo LRBP sprendinių konkretizavimo stadijoje. Dalis I ir II koncepcijos alternatyvų bendrųjų sprendinių yra skirtingi, todėl tolesnis jų konkretizavimas priklausys nuo to, kuriai koncepcijos alternatyvai bus pritarta. Bendrieji koncepcijos sprendiniai apima esminius LRBP koncepcijos rengimo etape nagrinėtus Lietuvos teritorijos erdvinės sistemos elementus: policentrinę hierarchinę urbanistinę struktūrą, kompaktiško miesto principai, viešųjų paslaugų teikimo principai, regionų vystymo kryptys, susisiekimo infrastruktūros sistema, mobilumo paslaugų efektyvumo zonos, giliavandens uosto infrastruktūra, energetikos ir inžinerinės infrastruktūros struktūra, geoekologinio potencialo agroekosistemos, santykinai natūralias ekosistemas ir kt.

Rekomendacijos:

1. Detalizuojant policentrinės hierarchinės urbanistinės struktūros konceptualiuosius sprendinius, būtina nustatyti urbanistinių centrų individualius vystymo principus pagal jų turimą potencialą, parinkti atitinkamas įgyvendinimo priemones.
2. Pasirinkus antrąją alternatyvą, detalizuoti urbanistinių centrų ir jų regionų partnerysčių veikimo laukus.
3. Koncepcijoje įvardytus kompaktiško miesto principus detalizuoti pagal miestų dydžius jų skirtingą tipą bei problematiką.
4. Detalizuojant sprendinius urbanistiniams centrams, kurie išsidėstę greta tarptautinio, nacionalinio lygmens susisiekimo koridorių ir įvairiarūšių mazgų, tarptautines susisiekimo paslaugas teikiančių objektų, padidinti jų potencialą pramonės, transporto, logistikos ir sandėliavimo paslaugų srityse, išnaudojant tokius teritorinius ekonominės aplinkos gerinimo įrankius, kaip laisvosios ekonominės zonos, pramonės ar paslaugų parkai, viešieji logistikos centrai, numatant susisiekimo infrastruktūros – aplinkkelių įrengimo būtinybę bei efektyviai telkiant regioninę specializaciją atitinkantį švietimo ir viešųjų paslaugų tinklą.
5. Regionų vystymui detalizuoti galimas potencialias specializacijas konkurenciniams pranašumams išgryninti, kompetencijoms telkti, palankiai verslui terpei kurti ir tarpregioninių sinergių paieškai. Pasirinktos specializacijos linkme turi būti planuojamos atitinkamos mokslo ir švietimo specializuotos bazės, siekiant užtikrinti vyraujančioms ir perspektyvoms ekonominėms veikloms darbo jėgos pasiūlą.

6. Suplanuoti geležinkelio plėtros perspektyvą tarptautinei ir vidinei krovinių logistikai geležinkelių transportu: parengti nuoseklų, pagrįstą prioritetais įgyvendinimu geležinkelio kelių modernizavimo ir plėtros planą, apimantį geležinkelio vėžių suvienodinimo, elektrifikavimo klausimus, racionaliausias logistikos centrų plėtrai ir įvairiarūšiškumui, krovinių konsolidavimo procesams teritorijas. Numatyti tarptautinės svarbos geležinkelio „Rail Baltica“ šiaurės–pietų kryptimi, tarptautines susisiekimo paslaugas teikiančių centrų – Vilniaus ir Kauno – junglumui geležinkelio įrengimo perspektyvą, numatyti racionalų keleivių ir krovinių logistikai reikiamos infrastruktūros išdėstymą tiek tarptautinei, tiek vidinei šalies logistikai.
7. Rengiant Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendinius įvertinti ir naudotis Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos parengta ilgalaikėje valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros iki 2035 m. strategija.
8. Numatyti priemones urbanistinių centrų ir logistikos teritorijų junglumui užtikrinti (infrastruktūros ir kt. sprendimai skirtingų transporto rūšių (kelių, geležinkelių, oro, jūrų (vidaus vandenų)) sąveikai ir sinergijai). Nustatyti konsoliduotas logistikos paslaugų efektyvumo zonas krovinių paskirstymui iš viešųjų logistikos centrų į tikslines teritorijas. Numatyti ir rezervuoti visuomenės poreikiams teritoriją naujam oro uostui įrengti, apibrėžti vietinio susisiekimo, rekreacines ir kt. paslaugas teikiančių aerodromų plėtros ir veiklos perspektyvas, jas detalizuoti, kiek tai įmanoma detalizuoti valstybės lygmens bendrojo plano mastelyje.
9. Siekiant išsaugoti esamo Klaipėdos valstybinio jūrų uosto strateginį vaidmenį Pietryčių Baltijos regione, būtina nuolat modernizuoti ir papildomai plėtoti uosto infrastruktūrą bei formuoti krovos darbams ir keleivių transportui tinkamas naujas teritorijas.
10. Atstatyti ir vystyti Šventosios jūrų uostą, plėtoti uostų infrastruktūrą ir formuoti krovos darbams ir naujoms jūrinėms veikloms aptarnauti tinkamas naujas teritorijas, tam svarstomos išorinio giliavandens uosto alternatyvos:
 - I alternatyva: suformuoti Šventosios–Būtingės uostų plėtros zoną, t. y. išplėsti Šventosios uosto išorinį reidą, kuriame tilptų esama Būtingės infrastruktūra, inkaravietės, prieplaukos kanalai bei giliavandens uostas Būtingėje. Užtikrinti Būtingės išorinio giliavandens uosto infrastruktūros aprūpinimą žemyninėje dalyje.
 - II alternatyva: išorinio giliavandens uosto Melnragėje infrastruktūrą, inkaravietes ir išorinį reidą sutalpinti dabartiniame Klaipėdos uosto išoriniame reide. Užtikrinti Melnragės išorinio giliavandens uosto infrastruktūros koridorius ir ryšius su kranto teritorija ir infrastruktūros aprūpinimą žemyninėje dalyje.
11. Atsižvelgiant į esamą laivybos intensyvumą ir informaciją apie laivų judėjimą, išlaikyti esamus laivybos kelius bei nustatyti prioritetą tranzitinei laivybai Lietuvos IEZ koridoriuje ties Klaipėdos banka.
12. Vystant Šventosios–Būtingės uosto rajoną optimizuoti laivybos koridorių, jungiantį Šventosios–Būtingės rajoną su Klaipėda. Atitinkamai pasiūlyti ir gerą junglumą su sausuma (priklausomai nuo uosto vystymo perspektyvos).
13. Išnaudoti jūrinio turizmo potencialą, sudaryti sąlygas jūriniam turizmui augti ir su tuo susijusios infrastruktūros (mažųjų laivų ir jachtų uostų) plėtrai. Skatinti pažintinį jūrinį turizmą ir jūrinių pramogų paslaugas, tam išnaudojant jūrinio kultūros paveldo ir gamtos objektų teikiamas galimybes.
14. Išsaugoti žvejybą kaip tradicinį verslą, užtikrinant būtiną infrastruktūrą priekrantės verslinei bei sudarant palankias sąlygas rekreacinei žvejybai, numatant galimybę plėtoti akvakultūrą šiai veiklai tinkamose teritorinėse jūros ir IEZ dalyse. Užtikrinti pakrančių patrauklumą, vystant mažųjų uostų ir

priekplaukų tinklą Baltijos jūros priekrantėje, pritaikant esamus ir statant naujus uostelius tiek priekrantės žvejų, tiek turizmo poreikiams.

- Įkurti mažuosius uostus, išplėtoti priekplaukų infrastruktūrą žvejams Karklėje, Melnragėje ir Palangoje, kitose pajūrio gyvenvietėse, esant poreikiui ir galimybėms.
 - Siekiant išsaugoti galimybes plėtoti žvejybos verslą priekrantės zonoje, tikslinga plėtoti mažųjų uostų ir priekplaukų infrastruktūrą jūros pakrantėje nuo Nidos iki Šventosios.
15. Detalizuoti ir patikslinti mobilumo paslaugų efektyvumo zonas, numatyti konkrečias priemones mobilumo paslaugoms jose užtikrinti.
 16. Suplanuoti geležinkelio plėtros perspektyvą keleivių vidaus vežimams: parengti nuoseklų pagrįstą prioritetiniu įgyvendinimu geležinkelio kelių modernizavimo ir plėtros planą, apimantį geležinkelio vėžių suvienodinimo, elektrifikavimo klausimus, suplanuoti racionalų keleivinių geležinkelio stočių išdėstymą. Itin svarbu numatyti priemones urbanistinių centrų ir geležinkelio stočių junglumui užtikrinti (infrastruktūros ir kt. sprendimai skirtingų transporto rūšių (kelių, geležinkelių, oro, jūrų (vidaus vandenų)) sąveikai ir sinergijai).
 17. Numatyti vidaus vandenų transporto vystymo kryptis, vidaus vandenų kelių gerinimo priemones krovinių ir keleivių vežimui, skatinti visų rūšių vidaus vandenų transporto naudojimą, vidaus vandenų uostų ir priekplaukų plėtrą. Suplanuoti racionalų būtinųjų infrastruktūros elementų (krovininių ir keleivinių uostų, priekplaukų) išdėstymą vidaus vandenų logistikos procesams, infrastruktūros priemones vidaus vandenų ir sausumos transporto sąveikai.
 18. Numatyti perspektyvinį koridorių su kaimynine Lenkijos valstybe, perspektyvinę tarptautinio lygmens paslaugas teikiančių centrų jungtį inovatyvia greito transporto rūšimi (šaudykliniu transportu).
 19. Karinio mobilumo poreikiams užtikrinti sprendinių rengimo metu numatyti priemones sunkiasvorės technikos eismo galimybėms. Būtina užtikrinti karinių poligonų (esamo Pabradėje ir perspektyvinių), kuriuose vyksta/vyks sunkiausios karinės technikos judėjimo procesas, junglumą su kitomis susisiekimo sistemos sudėtinėmis dalimis, ypač geležinkelių transportu.
 20. Parengti alternatyvių energijos šaltinių naudojimo transporte skatinimo principus įgyvendinančią transporto priemonių krovos/papildymo sistemos schemą (asmeninio transporto naudojimui ir krovininio transporto logistikai).
 21. Numatyti vėjo elektrinių parkų jūroje įrengimo plotus ir šių parkų prijungimo prie sausumos tinklų koridorius.
 22. Vėjo elektrinių parkų jūroje prijungimui prie perdavimo tinklo numatyti elektros energijos perdavimo tinklo sausumos teritorijoje plėtros alternatyvas.
 23. Numatyti koridorius perdavimo tinklo plėtrai, reikalingai Lietuvos elektros energetikos sistemai sujungti su kontinentine Europa darbui sinchroniniu režimu tiek žemyninėje, tiek jūrinėje dalyje.
 24. Siekiant optimizuoti būtinų jungčių erdvinį išdėstymą ir racionaliai išnaudoti jūros akvatoriją, kiek įmanoma sujungti esamų ir numatomų objektų trasas (elektros perdavimo ir telekomunikacijų kabeliai, vamzdynai). Nežinomos paskirties kabelių vietose, kuriose neplanuojami infrastruktūros koridoriai, veiklų neriboti, tačiau atsižvelgti į juos kaip į galimas kliūtis.
 25. Teritoriškai lokalizuoti perėjimo prie žiedinės ekonomikos nacionalinius tikslus ir uždavinius, jei tokie bus parengti.
 26. Teritoriškai lokalizuoti nacionalinio lygmens strateginių dokumentų ryšio plėtrą reglamentuojančius sprendinius, taip pat 5G.
 27. Suformuluoti bendrus ilgalaikius prioritetinius teritorijų kompleksinio vystymo principus, siekiant darnaus visų inžinerinių sistemų funkcionavimo, investicijų valdymo ir aprūpinimo inžinerine

- infrastruktūra, geriamojo vandens, ryšių poreikių užtikrinimo, nuotekų ir atliekų tvarkymo paslaugų užtikrinimo mažiausiomis sąnaudomis bei atsižvelgiant į prisitaikymo prie klimato kaitos aspektus.
28. Šalyje nesant kompleksinės Žemės gelmių išteklių naudojimo strategijos, atitinkančios ES teisės aktų nuostatas, kuri numatytų tvaraus, tausojamojo bei optimalaus šių išteklių naudojimo, nuoseklaus krašto ekonomikos vystymosi bei piliečių gerovės augimo priemones, būdus ir pagrindinius principus, pirmiausia atsižvelgiant į būsimų kartų interesus, šitai būtina įteisinti ne tik LR BP sprendiniuose, bet ir kituose šalies strateginiuose dokumentuose.
 29. Geros būklės požeminio geriamojo vandens išteklių išsaugojimas – viena svarbiausių šalies saugumo užtikrinimo priemonių, todėl būtina ne tik spartinti istorinių bei šiandien besiformuojančių potencialių taršos židinių likvidaciją, vykdamas teritorijų planavimo darbus nenumatyti taršių objektų jau įteisintose ar planuojamose vandenviečių apsaugos zonose (VAZ) bei pagrindinių vandeninių horizontų mitybos srityse, tobulinti esamus požeminio vandens išteklių naudojimą reglamentuojančius teisės aktus, sudarant sąlygas optimaliai planuoti, valdyti ir kontroliuoti gelmių išteklių gavybą, sugriežtinant VAZ steigimo ir įteisinimo tvarką, pirmenybę suteikiant vykdomoms įvairių valstybinių programų priemonėms, kurios garantuoja didžiausią teigiamą poveikį požeminio vandens kokybei ir jos apsaugai.
 30. Žemės gelmės, jų išteklių gavyba, jų perdirbimas bei naudojimas tiesiogiai susiję su sveikos aplinkos, gyvybingų urbanizuotų struktūrų, tvarios ekonomikos, klimato kaitos švelninimo priemonių planavimu ir diegimu, nepriklausomai, ar kalbama apie tvarių miestų, ar agrarinių, ar santykinai natūralių teritorijų plėtrą, vystymą, todėl jų naudojimas turi būti pagrįstas ne tik ekonomine nauda visuomenei ar jos grupėms, bet ir neprieštarauti ekosistemų tvarumui, kraštovaizdžio, gyvybingos, sveikos ir estetiškai patrauklios aplinkos išsaugojimui.
 31. Numatyti švarios energijos, atsinaujinančių energetinių (geoterminių: sekliųjų, giliųjų hidro- ar petroterminių) išteklių naudojimo vystymo teritorijas, jas diferencijuojant pagal tinkamumą bei jų pagrįstumą ekonominiu, technologiniu, gamtiniu, aplinkosaugos požiūriais.
 32. Įvertinant didelį potencialą turinčias žemės gelmių talpines savybes numatyti teritorijas, kurios tinka tokių klimato kaitos mažinimą skatinančioms priemonėms, kaip šilumos, suslėgtojo oro, dujų (CO₂, H₂, H₂S, etc.) saugojimas ar laidojimas, naudoti, kartu garantuojant patikimą žemės gelmių (litosferos bei požeminės hidrosferos) ir kitų aplinkos komponentų (sferų) apsaugą nuo antropogeninės taršos bei neapribojant gelmių, jų išteklių ar naudingųjų savybių tyrimo ar kitokio naudojimo šiose teritorijose.
 33. Lokalizuoti saugias ir patikimas uždarojoje Ignalinos atominėje elektrinėje susidarančių radioaktyviųjų atliekų požeminio kapinyno vietas.
 34. Atsakingas požiūris į teritorijų geologinės sąrangos ypatumus privalomas abiejų LR BP koncepcijos alternatyvų atvejais. Urbanizacijos plėtra, statybos, ypač daugiaaukštės, objektų vystymas Šiaurės Lietuvos karstiniame rajone, upių slėnių šlaituose, požeminio vandens galimo proveržio teritorijose, planuojamas tik įvertinus konkrečių vietų inžinerines geologines ir geotechnines, hidrogeologines sąlygas, remiantis jų tyrimų rezultatais, kas garantuotų tiek gyventojų, tiek materialaus turto patikimą saugą.
 35. Statybos poreikių aprūpinimo vietinėmis mineralinėmis iškastinėmis žaliavomis iš miestų teritorijoje ar jų paribuose esančių išžvalgytų telkinių skatinimas, nepažeidžiant aplinkosaugos reikalavimų, poveikio aplinkai vertinimo principų.
 36. Urbanizuojamose teritorijose detalai ar parengtinai išžvalgyti kietųjų naudingųjų iškasenų telkiniai, įskaitant ir šiuo metu nenaudojamų naudingųjų iškasenų rūšių telkinius, turi likti apsaugoti nuo užstatymo, kol ištekliai visiškai neišeksplloatuoti. Intensyvi urbanizacija, pramonės objektai neplanuoti ir teritorijose, perspektyviose naudingųjų iškasenų telkinių išžvalgymui, t. y.

- prognoziniuose plotuose ar teritorijose, kurios tinkamos žemės gelmių talpinių savybių, esamų struktūrų ertmėms panaudoti, giliajai geotermikai.
37. Įgyvendinant valstybės politiką žemės gelmių tausojamą naudojimo srityje siekiama pagrindinio strateginio tikslo – užtikrinti darnaus šalies ekonominio vystymosi principus atitinkantį, ekonomiškai ir aplinkosauginiu požiūriu pagrįstą žemės gelmių naudojimą ir jų apsaugą. Teisinės bazės, reglamentuojančios naudingųjų iškasenų gavybą, kasyba pažeistų žemių operatyvią ir racionalią rekultivaciją tobulinimas visuomenės bei šalies pramonės interesų tenkinimo – derinimo tikslais.
 38. Teisinės bazės, reglamentuojančios naudingųjų iškasenų gavybą, skatinant kasyba pažeistų žemių operatyvią ir racionalią rekultivaciją, jas pertvarkant į įvairios paskirties urbanizuotas ar kt., pvz., rekreacijai, tinkamas teritorijas, tobulinamas visuomenės bei šalies pramonės interesų tenkinimo – derinimo tikslais. Aprobuotų nenaudojamų žemės gelmių išteklių, išgaunamų atviru kasybos būdu, telkiniuose neplanuoti bei nevykdyti pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir būdo keitimo procedūrų, nebent žemės naudojimo paskirtis ir būdas keičiamas į naudingųjų iškasenų teritorijas.
 39. Nustatant teritorijų vystymo bei naudojimo funkcinius prioritetus, siekiama įvairiais objektais neužstatyti bei nesukurti įvairių teisinių apribojimų geologinių sąlygų požiūriu išskirtinėms teritorijoms, kurių savybės tinkamos žemės gelmių, jų išteklių, ertmių, laukų naudojimui visuomeniniams poreikiams tenkinti. Tam, remiantis esama geologine informacija, būtinas išankstinis planavimas bei strateginių žemės gelmių ir jų potencialo naudojimo kryptį, atitinkančių valstybės interesus bei prioritetus, nustatymas. Sprendinių lygmeniu identifikuojamos veiklos, kurioms suteikiami prioritetai (pvz., giliosios geotermikos naudojimas energetikoje ar balneologijoje bei SPA): numatomos kurios jų bus vystomos (pvz., CO₂ laikinas saugojimas baigiamuose išeksploduoti naftos telkiniuose ar kt. antiklininėse struktūrose, kol atsiras jo naudojimo technologijos; naftos gavyba jūros akvatorijoje) ar laikinai atidedamos, kol bus pasiekti nauji techniniai, technologiniai, ekonominiai sprendiniai, o ir kurių nereikėtų vystyti jokiais sąlygomis (pvz., CO₂ ar kt. dujų laidavimo atsakymas monoklininiuose giliuosiuose vandeninguose horizontuose) dėl technologinių, ekonominių, techninių sprendinių kontroversiškumo, atsirandančių suvaržymų kitoms su žemės gelmių potencialo naudojimu susijusioms veikloms.
 40. Atsižvelgiant į galiojančių LR IR ES teisės aktų reikalavimus, dar planavimo proceso pradinuose etapuose įvertinamos CO₂ „sugavimo“, transportavimo bei geologinio saugojimo sąlygos, nurodant galimas CO₂ saugojimo vietas ir teritorijas, kuriose CO₂ saugyklų įrengimas negalimas, taip pat pagal minėtos direktyvos ir šalies teisės aktų reikalavimus įvertinant CO₂ saugojimui tinkamų struktūrų sąlygas.
 41. Kadangi žemės gelmių ertmių potencialo naudojimas dažnu atveju yra tiesiogiai susijęs su kita, paprastai žemės paviršiuje esančia infrastruktūra, teritorijų urbanizacija, įvairiomis kt. (gamtinėmis) sąlygomis, todėl teritorijų saugykloms įrengti žemės gelmių ertmėse parinkimas turi būti sprendžiamas kompleksiskai, iš anksto numatant bei rezervuojant tam tinkamas teritorijas, planavimo stadijose nustatant atitinkamą teritorijos paviršiaus naudojimo režimą.
 42. Vystant „švarią“ energetiką ir atsinaujinančių energetikos išteklių naudojimą, jų priklausomybės nuo šalies gamtinių sąlygų bei sezoninių hidrometeorologinių sąlygų svyravimų sumažinimas tampa iššūkiu. Energijos trūkumas nepalankių gamtinių sąlygų periodu kompensuojamas papildomais nenuolatiniais šaltiniais, o palankiuoju periodu atsirasiančio energijos pertekliaus sukaupimas bei saugojimas numatomas žemės gelmėse, kol jam atsiras poreikis. Tuo tikslu tikslinga įvertinti žemės gelmių talpinių savybių naudojimo šilumai, įvairioms dujoms, naftai ar suslėgtajam orui, vandeniliui saugoti žemės gelmėse vystymo principines gaires.
 43. Pasienio teritorijų (*trans-boundary*) žemės gelmių naudojimas, ypač kai numatomos veiklos gali turėti įtakos ir kaimyninių šalių teritorijoms (ir atvirkščiai, kaimynų planų atveju), planuojamas

atsižvelgiant į šių šalių esamas bei planuojamas veiklas, nes gelmių potencialo bei išteklių naudojimo pasekmės neretai peržengia politinio ir administracinio teritorijų suskirstymo ribas (taip pat ir valstybines sienas). Tai aktualu įvertinant tiek Astravo AE kaimynystę tiek CO₂ saugojimo monoklininiuose požeminio vandens sluoksniuose atvejais, tiek naftos gavybos jūroje ar kitos veiklos atvejais.

44. Įvertinant Vilniaus kaimynystėje statomą Astravo AE, būtini alternatyvaus (dabar esamam) prie Neries upės esančių miestų bei gyvenviečių aprūpinimo geriamuoju vandeniu planai: avarinio Neries upės vandens užterštumo radionuklidais atveju, šiuo metu eksploatuojamų pagrindinių Vilniaus, Kauno miesto infiltracinių vandenviečių tiekiamo vandens kokybė per kelias paras gali tapti nebetinkama naudoti.
45. Identifikuojami valstybės jūrinėje dalyje turimi gamtiniai išteklių ir suformuluojamos prielaidos, skatinančios jų tausojamąjį naudojimą.
46. Užtikrinti nuolatinę jūros paplūdimių ir apsauginio kopagūbrio priežiūrą ir krantosaugos priemonių taikymą. Paplūdimių papildymą smėliu ir kitas krantosaugos priemones plėtoti, vadovaujantis Aplinkos ministerijos rengiama ir tvirtinama Jūros krantų tvarkymo programa.
47. Suformuoti tvarias ilgalaikio našumo ir skirtingo geoekologinio potencialo agroekosistemas.
48. Žemės ūkis agrarinėse teritorijose turėtų būti vystomas išlaikant pusiausvyrą tarp agroekosistemų ekologinio stabilumo, ekonominio naudingumo ir socialinio teisingumo. Ekologiniu požiūriu jautriausiose agroekosistemose (smėlingųjų lygumų ir moreninių aukštumų agrarinių teritorijų nenašiuose ir eroduotuose dirvožemiuose) prioritetu turėtų būti laikoma tausojamoji ūkinė (pvz., 11). Pagrindinės kaimo vietovių plėtros gairės turėtų tolygiai atliepti aplinkosaugos ir gamtonaudos santykį su žmogaus interesų atliepimu. Pagal principinių teritorijų geoekologinį potencialą (tam tikrų ekosisteminių paslaugų tiekimą) turėtų būti orientuojama socioekonominė arba geoekologinė plėtra. Mažiausiu ekologiniu jautrumu pasižyminčiose agroekosistemose (našiuose moreninių lygumų agrarinių teritorijų dirvožemiuose) turėtų būti palaikomas esamas jų ūkinis naudojimas, stiprinant ekologinio kompensavimo žemės ūkio naudmenose funkcijas. Vidutinio ekologinio jautrumo teritorijose (moreninių banguotų plynaukščių ir iš dalies aukštumų agrarinių teritorijų vidutinio našumo dirvožemiuose) turėtų būti skatinama vidinė žemės ūkio veiklų konversija į mažesnio intensyvumo veiklas (pvz., gilus arimas keičiamas sekliu ar neariminiu dirbimu, ariamoji žemdirbystė į daugiamečius žolynus). Ekologiniu požiūriu jautriose žemės ūkio teritorijose (įskaitant ir Lietuvos karstinį regioną) turi būti skatinamas ekologinis tausojamasis ūkininkavimas arba agromiškininkystė ir biodinaminis ūkininkavimas.
49. Agrarinėse teritorijose esančios kaimo vietovės turėtų būti vystomos dviem kryptimis: a) prioritetas teikiamas kompaktiškų kaimo gyvenviečių ir jų vidinių bei išorinių funkcinių ryšių su urbanistiniais centrais ar gamtiškosiomis teritorijomis vystymui; b) perspektyvinį naują vienkieminius užstatymas siejamas tik su veiklų vykdančiomis ūkininkų sodybomis, kurių kūrimas reglamentuotas teisės aktais. Reikia atskirti žemės ūkio gyvenviečių skatinimą ir suburbanizaciją. Nevaldomi suburbanizacijos procesai laikomi ydingais, todėl bendrojo plano sprendiniais bus siekiama šiuos procesus teritoriškai minimizuoti.
50. Kaimo vietovių (gyvenviečių) gyvybingumo (socialinės ir ekonominės aplinkos) vystymas sietinas su jų vidinių funkcinių ryšių (stiprios bendruomenės, vidinės paslaugos) ir išorinių ryšių (paslaugos urbanistiniams centrams, ekologiniu požiūriu svarbioms teritorijoms) identifikavimu, stiprinimu ir vystymu; esant reikalui, su funkcinė konversija. Stiprios bendruomenės daugeliu atvejų bus pagrindinė kaimo vietovių gyvybingumo sąlyga. Reikia sukurti sąlygas veikloms, kurios taptų alternatyva mažėjančiam darbuotojų žemės ūkio sektoriuje skaičiui.
51. Agrarinėse teritorijose esantis nekilnojamas kultūros paveldas ir su tuo susijusi infrastruktūra turi būti vystoma ją įveiklinant, taikant principą „saugojimas per naudojimą“.

52. Kaimo vietovių socialinis gyvybingumas ir ekonominis naudingumas turi būti skatinami per infrastruktūros tinklų vystymą – užtikrinant susisiekimo galimybę ir kokybę.
53. Siekiant užtikrinti „saugios valstybės“ viziją ir nepertraukiamo nacionalinio saugumo stiprinimo tikslo puoselėjimo, būtina detaliau įvertinti bei esant galimybei teritoriškai lokalizuoti nacionalinio ir karinio saugumo poreikiams svarbius aspektus susisiekimo ir mobilumo, strateginių objektų plėtros, urbanistinės sistemos funkcionalumo ir kt. srityse.

3. Rodiklių sistemos tobulinimo rekomendacijos

Suformuoti konceptualieji sprendiniai, detalizuoti sprendinių konkretizavimo stadijoje, turi būti pamatuojami siekiant įvertinti sprendinių įgyvendinimo / neįgyvendinimo teigiamus bei neigiamus pokyčius ir nuspręsti, ar pasirinktus principus ir (arba) jų realizavimo būdus plėtoti, ar keisti kitais. Rodiklių reikšmių analizė gali padėti nustatyti naujai besiformuojančias problemines situacijas, taip pat sinergijas, kurios būtų naudingos ieškant gero valdymo būdų, stebint tvarumo, investicijų sėkmę ir poveikį.

Šiame skyriuje pateikiami rekomendacinio pobūdžio rodikliai koncepcijos rengėjų yra parinkti kaip pradinė informacija formuojant ir plėtojant sprendinių rodiklių sistemą, skirtą Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano stebėsenai. Pažymima, kad rodikliai turi apimti ne tik kiekybinius, bet ir kokybinius parametrus. Įvertinus Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano esamos būklės analizės stadijoje nustatytą duomenų trūkumo problemą ir naujų duomenų poreikį, teikiami ir visiškai nauji šiuo metu nekaupiami rodikliai. Taip pat rengėjas išskiria duomenų detalumą – kokiam statistiniam lygmeniui (valstybės (nacionaliniam), regioniniam, savivaldybės, gyvenamosios vietovės ar mažiausios statistinės gardelės) reikalinga informacija, kad būtų galima nustatyti ne tik bendras tendencijas, bet ir tai, kurioje šalies dalyje vyksta teigiami ar neigiami pokyčiai.

Vartojamos santrumpos:

AAA – Aplinkos apsaugos agentūra

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. **OECD** – *Organisation for Economic Co-operation and Development*)

KVJUD – VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija

LAKD – Lietuvos automobilių kelių direkcija prie LR susisiekimo ministerijos

LGT – Lietuvos geologijos tarnyba

LS – Lietuvos statistikos departamentas

LR AM – LR aplinkos ministerija

LR EnMIN – LR energetikos ministerija

LR EIM – LR ekonomikos ir inovacijų ministerija

LR KAM – LR krašto apsaugos ministerija

LR KM – LR kultūros ministerija

LR SM – LR susisiekimo ministerija

LR ŠMM – LR švietimo ir mokslo ministerija

LR VRM – LR vidaus reikalų ministerija

LR ŽŪM – LR žemės ūkio ministerija

NŽT – Nacionalinė žemės tarnyba prie LR ŽŪM

VSTT – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba

VTPSI – Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie LR AM

V – valstybės lygmeniu matuojamas rodiklis

S – savivaldybių lygmeniu matuojamas rodiklis

Eil. Nr.	Konceptijos sprendinys ar jo aspektas	Rodiklio pasirinkimo motyvai	Rodiklio pavadinimas, mato vienetas (jei žinoma)	Rodiklio šaltinis
	Policentrinė hierarchinė urbanistinė struktūra	<p>Pažymėtina, kad atskiri rodikliai negali būti vertinami, reikalinga visuma, siekiant nusakyti urbanistinės struktūros pokyčius.</p> <p><i>Duomenų lygmens rinkimo poreikis: gyvenamoji vietovė.</i></p>	<p>Gyventojų skaičius miestuose (gyv.)</p> <p>Gyventojų skaičius kaimuose (kaimo gyvenamosiose vietovėse) (gyv.)</p> <p>Miestų skaičius (vnt.)</p> <p>Kaimo gyvenamųjų vietovių skaičius (vnt.)</p> <p>Miestų dydis (gyv.)</p> <p>Kaimo gyvenamosios vietovės dydis (gyv.)</p> <p>Kaimo gyvenamosios vietovės be gyventojų (vnt.)</p> <p>Urbanizacijos laipsnis (%)</p> <p>Darbingo amžiaus nuolatinių</p>	<p>LS</p> <p>LS</p> <p>LS</p> <p>LS</p> <p>LS</p> <p>LS</p> <p>LS</p> <p>LS</p> <p>LS</p>

			gyventojų skaičius (gyv.)	
			Žemės užstatymo ir gyventojų skaičiaus augimo tempų santykis. <i>Atitinka DVT 11 tikslo, 11.3 uždavinio rodiklį.</i>	–
			Mažuose ir vidutinio dydžio miestuose (iki 100 tūkst. gyventojų), įgyvendinančiuose miestų ir regionų vystymo planus, kuriuose atsižvelgiama į gyventojų skaičiaus prognozes ir išteklių poreikius, gyvenančių gyventojų dalis, (%). <i>Atitinka DVT 11 tikslo, 11 a uždavinio rodiklį.</i>	LS, LR VRM
			<i>Didžiuosiuose miestuose (nuo 100 tūkst. gyventojų), įgyvendinančiuose miestų ir regionų vystymo planus, kuriuose atsižvelgiama į gyventojų skaičiaus prognozes ir išteklių poreikius, gyvenančių gyventojų dalis, (%). Atitinka DVT 11 tikslo, 11 a uždavinio rodiklį.</i>	LS, LR VRM
			Užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis (gyv.)	LS
			Užstatytos teritorijos (ha, %)	GRPK, ŽŪMGRP LS

			Gyventojų tankis (gyv./ha)	
	Kompaktiški miestai	<p>Rekomendaciniai rodikliai teikiami pagal OECD kompaktiškų miestų indikatorius ir turi būti tikslinami sprendinių konkretizavimo stadijoje.</p> <p>Pažymėtina, kad atskiri rodikliai negali būti vertinami, reikalinga visuma, norint nusakyti miesto kompaktiškumo pokyčius.</p> <p><i>Duomenų lygmens rinkimo poreikis: statistinėje gardelėje detaliausiu lygmeniu.</i></p>	<p>Gyventojų skaičiaus, urbanizuojamos ir/ar užstatomos teritorijos gyvenamojoje vietovėje augimas.</p> <p>Gyventojų tankumas urbanizuotose teritorijose.</p> <p>Vykdomos plėtros pasiskirstymas esamose (taip pat modernizuojamose) užstatytose teritorijose ir naujai įsisavinamose teritorijose.</p> <p>Pastatų naudojimo intensyvumas (laisvų būstų, biuro vietų rodikliai).</p> <p>Užstatymo tankumas, užstatymo intensyvumas ir jų santykis.</p> <p>Būsto tipo pasiskirstymas (dalis individualių namų kito būsto kontekste).</p> <p>Užstatytos miesto dalies santykis su miesto teritorija.</p> <p>Balansas tarp darbingo amžiaus žmonių skaičiaus ir darbo vietų kaimynystėje</p>	

			<p>(miesto dalyse).</p> <p>Balansas tarp žmonių skaičiaus ir paslaugų pasiūlos kaimynystėje (miesto dalyse).</p> <p>Gyventojų dalis nuo visų gyventojų, turinti 500 metrų pasiekiamumą iki paslaugų teikimo vietos.</p> <p>Gyventojų dalis nuo visų gyventojų, turinti 500 metrų pasiekiamumą iki atskirųjų želdynų, rekreacinių teritorijų.</p> <p>Gyvenamųjų namų energijos suvartojimas (gyvenamųjų namų energijos suvartojimas vienam gyventojui).</p> <p>Prieinamumas (namų ūkio išlaidų būstui ir transportui dalis, nuo visų namų ūkio išlaidų – galimas atitikmuo: statistinio vartotojo išlaidų būstui ir transportui svoris jo vartojimo prekių ir paslaugų krepšelyje, LS).</p> <p>Viešosios paslaugos (miesto infrastruktūros išlaikymo išlaidos vienam gyventojui).</p> <p>Namų ūkių, kuriems labai lengva ar lengva naudotis</p>	
--	--	--	--	--

			<p>viešojo transporto paslaugomis, dalis, (%). <i>Atitinka DVT 11 tikslo, 11.2 uždavinio rodiklį.</i></p> <p>Viešosioms erdvėms priskiriama vidutinė užstatytos miestų teritorijos dalis pagal prieinamumą gyventojams pagal lytį, amžių ir neįgalumo statusą. <i>Atitinka DVT 11 tikslo, 11.7 uždavinio rodiklį.</i></p>	LS
Viešųjų paslaugų infrastruktūra ir viešųjų paslaugų kokybė	<p>Pasirinkti pagrindiniai viešųjų paslaugų infrastruktūros būklę parodantys ir viešųjų paslaugų kokybę įvertinantys rodikliai.</p> <p>Atsižvelgiant į LRBP nagrinėjamas temas, pasirinkti rodikliai vertina sveikatos, švietimo ir socialinių paslaugų infrastruktūros būklę bei paslaugų kokybę. Stebint šių rodiklių pokyčių reikšmes laiko perspektyvoje, būtų galima vertinti, ar viešųjų paslaugų kokybė gerėja / blogėja.</p> <p>Tikslinga šiuos rodiklius stebėti savivaldybių</p>	<p>Lovų skaičius ligoninėse (su slaugos ir palaikomojo gydymo lovomis) 10 000 gyv. (vnt.) – siektina rodiklio reikšmė 2050 m. ne didesnė nei ES vidurkio reikšmė.</p> <p>Ilgalaikių priežiūros lovų slaugos ir stacionarios globos įstaigose skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų.</p> <p>Ligoninių lovų užimtumas (dienos per metus / %)</p> <p>Gydytojų skaičius, tenkantis 10 000 gyv. (asm.)</p> <p>Slaugos darbuotojų skaičius, tenkantis 10 000 gyv. (asm.)</p>	<p>LS, Higienos institutas, EBPO, Eurostat – V, S</p> <p>LS, Higienos Institutas, EBPO, Eurostat – S</p> <p>Higienos Institutas, EBPO, Eurostat – S</p> <p>Higienos Institutas, EBPO, Eurostat – S</p> <p>Higienos institutas, EBPO, Eurostat – S</p>	

		lygmeniu.		LS, Eurostat – V
			Negautos sveikatos priežiūros paslaugos (%) <i>atitinka DVT rodiklius.</i>	Eurostat – V
			Vidutinė tikėtina sveiko žmogaus gyvenimo trukmė (metai) – siektina rodiklio reikšmė 2050 m. ne mažesnė nei ES vidurkio reikšmė	LS, Eurostat – S
			Gyventojų, sergančių lėtine liga ar turinčių ilgalaikių sveikatos sutrikimų, dalis (%) – <i>atitinka DVT rodiklius.</i>	Higienos institutas, EBPO, Eurostat –S
			Mirusiųjų skaičius pagal mirties priežastis: kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai, išorinės mirties priežastys – <i>atitinka DVT rodiklius.</i>	ŠMM – S
			Bendrojo lavinimo mokyklų plotas, tenkantis vienam mokiniui (kv. m vienam mokiniui).	LS, ŠMM – S
			Ikimokyklinio ugdymo įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų, profesinių mokyklų ir kolegijų skaičius (vnt.).	LS, ŠMM – S

			<p>Bendrojo lavinimo mokyklos vienam besimokančiam mokiniui teko lėšų.</p> <p>Išsilavinimo lygiai, 15–64 m. amžiaus grupė (%).</p> <p>Abiturientų lietuvių k., užsienio k., matematikos valstybinių brandos egzaminų rezultatai, išlaikiusių 36 balais ir daugiau, dalis (%).</p> <p>Tarptautinio penkiolikmečių PISA (EBPO organizuojamas mokymosi pasiekimų tyrimas) skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų pasiekimai (balai) – siektina rodiklio reikšmė 2050 m. didesnė nei PISA vidurkio reikšmė.</p> <p>Vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme, 1–6 m. amžiaus vaikų dalis <i>atitinka DVT rodiklius</i>.</p> <p>15–29 m. amžiaus jaunuolių, kurie nesimoko ir nedirba (angl. <i>not in Employment, Education or Training</i>, NEET), dalis pagal savivaldybes. EBPO šį rodiklį skaičiuoja šalių lygmeniu.</p>	<p>LS, Eurostat – S</p> <p>Nacionalinis egzaminų centras – S</p> <p>EBPO – V</p> <p>LS – S</p> <p>LS, ŠMM – V</p> <p>LS, Eurostat – S</p>
--	--	--	---	---

			<p>Mokymosi visą gyvenimą lygis (25–64 metų amžiaus gyventojų) (proc.) <i>atitinka DVT rodiklius.</i></p>	LS, Eurostat – S
			<p>Demografinės senatvės koeficientas, rodantis 64 m. ir vyresnio amžiaus žmonių procentinę dalį nuo 15–64 metų amžiaus žmonių grupės.</p>	LS, Eurostat – S
			<p>Gyventojai 64 m. ir vyresnio amžiaus, kurių pajamos yra žemiau santykinio skurdo ribos ar kurie patiria socialinę atskirtį.</p>	LS – S
			<p>Asmenų, socialines paslaugas gavę dienos centruose, skaičius (asm.).</p>	LS – S
			<p>Socialinių paslaugų asmens namuose gavėjai (asm.).</p>	LS, Higienos institutas – V
			<p>Vietų skaičius globos įstaigose seniems ir neįgaliems žmonėms (asm.).</p>	
			<p><i>DVT rodikliai:</i></p> <p><i>3.8.1. Būtiniausių sveikatos priežiūros paslaugų aprėptis (vidutinė būtiniausių paslaugų aprėptis, nustatoma pagal reprezentatyvias procedūras, apimančias</i></p>	

			<p><i>reprodukcinės, motinų, naujagimių ir vaikų sveikatos apsaugą, infekcinių ir neinfekcinių ligų gydymą, paslaugų mastus ir prieinamumą visiems ir neturtingiausiems gyventojams).</i></p>	
	<p>Kokybiškai ir efektyviai veikiantis kompleksinių sociokultūrinių paslaugų teikėjų tinklas.</p> <p>Kompleksinis gyventojų kultūrinių poreikių atliepimas ir ugdymas, sudarant sąlygas gauti kultūros paslaugas ir dalyvauti kultūroje.</p>	<p>Kultūros išteklių ir sukuriamos vertės analizei</p> <p>būtina atlikti esamos būklės įvertinimą per kokybinę prizmę.</p> <p>Renkant duomenis iš</p> <p>kultūros paslaugų teikėjų, būtina įvertinti jų turimų organizacinių išteklių (valdomas turtas ir infrastruktūra, žmogiškieji ištekliai skirtingoms veikloms įgyvendinti, ir sukuriamos pridėtinės vertės (įgyvendinamų veiklų spektras, edukaciniai užsiėmimai ir programos, papildomų kultūrinės ir komercinės veiklos, tinklaveika,</p>	<p>IŠTEKLIAI:</p> <p>Kultūros sektoriaus darbuotojų dalyvavimo tęstinio profesinio mokymo kursuose (%)</p> <p>Vykdomų veiklų ir teikiamų kultūros paslaugų spektras (aprašomasis)</p> <p>Kultūros paslaugų teikėjų vykdomos kultūrinės edukacijos veiklos (aprašomasis)</p> <p>Organizaciniai kultūros paslaugų teikėjų ištekliai (valdomas turtas ir infrastruktūra, žmogiškieji ištekliai, darbo užmokestis) (aprašomasis)</p> <p>Kultūros paslaugų teikėjų naudojamos skaitmeninės ir rinkodaros priemonės (aprašomasis)</p> <p>Kultūros paslaugų teikėjų</p>	<p>LS, LR KM</p> <p>LR KM</p> <p>LR KM</p> <p>LR KM</p> <p>LR KM</p>

		sukuriami produktai,	partnerystės (vnt.)	LR KM
		vietos / regioninių / nacionalinių / užsienio dalyvių ir vartotojų skaičius, socialinės rizikos grupių įtrauktis, pajamos) santykį, regioniniu, savivaldybiniu ir nacionaliniu lygmenimis.	Kultūros paslaugų teikėjų pajamos (tūkst. Eur)	LS, EUROSTAT
			Kūrybinės klasės dydis (% nuo bendro užimtumo)	
			NAUDA / VERTĖ:	LS, LR KM
			Turimais kultūros ištekliais sukuriama socialinė, ekonominė vertė (aprašomasis)	
			Kultūroje dalyvaujančių gyventojų dalis (proc.)	LR KM
			Kultūrinėse veiklose mažuose miesteliuose ir kaimuose dalyvaujančių gyventojų dalis (proc.)	LS, LR KM
			Kultūros paslaugų prieinamumo vertinimas ir pokytis (%)	LR KM
			Kultūros paslaugų kokybės vertinimas ir pokytis (%)	LS, LR KM
			Gyventojų priklausymas bendruomeninėms organizacijoms (%)	LS
			Gyventojų pasitikėjimo kitais	LS

			lygis (%)	LS
			Kultūros sektoriaus sukurta pridėtinė vertė (% nuo BVP)	LS
			Savanorystės, labdaros indeksas / dosnumo indeksas (<i>World Giving Index</i>)	„The Economist“
			Demokratijos indeksas	LS
			STRATEGINIS LYGMUO:	LS
			Savivaldybių išlaidos kultūros paslaugoms (tūkst. Eur)	LS
			Kultūros sektoriaus ūkio subjektų skaičius ir išgyvenamumas (tūkst. Eur ir metai)	LR KM
			Savivaldybių, įsitraukusių įgyvendinant „bazinį“ kultūros paslaugų paketą, dalis (%)	LR KM
			Kultūros vartojimo lygis (%)	LR EIM, LR KM
			Kūrybingumo indeksas (<i>Global Creativity Index</i> , vieta)	
	Tvirtos	Visuomenės nariai	Visuomenės dalis, kuri labai	Europos

	<p>tapatybės visuomenė ir stiprus teritorinis identitetas vietos, regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu.</p>	<p>nebūtinai naudojasi prieiga prie kultūros sektoriaus paslaugų, tačiau bendras jų žinomumas kuria tautos identitetą, pasididžiavimą nacionaline kultūra ir skatina išsaugoti ją ateities kartoms. Tapatybės formavimasis sukuria bendrumo, priklausymo socialiniams dariniams, aplinkai ar tautai jausmą.</p>	<p>didžiuojasi savo šalies tapatybe (%)</p>	<p>vertybių tyrimas (angl. <i>European Value Study</i>)</p>
	<p>Tarptautinio lygmens susisiekimo, urbanistinių, inžinerinių ir ekonominių centrų sisteminė sąveika, pasižyminti konkurenciniais pranašumais, suteikiančiais tvirtą pagrindą kertiniams valstybės ekonominiams branduoliams konkuruoti tarptautiniu lygmeniu,</p>	<p>Pasirinkti plėtros, struktūriniai ir santykiniai rodikliai, nusakantys ekonominės sistemos pažangą, konkurencingumą, dominuojančias ekonomines veiklas (ekonominę orientaciją); trauką darbo jėgai, patrauklumą investicijoms, socialinių ir darbo rinkos problemų lygį, ir suteikiantys tarpregioninio ir tarptautinio palyginamumo galimybę.</p>	<p>BVP, lyginamosiomis kainomis, metinis augimo tempas (%.) Aktualus palyginimas tarp ekonominių branduolių bei su šalies ar ES vidurkiais.</p> <p>BVP, tenkantis vienam gyventojui (Eur/asm.). Aktualus palyginimas tarp ekonominių branduolių bei su šalies, ar ES vidurkiais.</p> <p><i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma). Turi būti nustatoma atsižvelgiant VPS ar kituose strateginiuose dokumentuose atitinkamam laikotarpiui nustatytą siektiną BVP konvergencijos su išsivysčiusiomis šalimis tempą.</i></p>	<p>LS, Eurostat – V, A</p> <p>LS, Eurostat – V, A</p> <p>LS – A</p> <p>LS, Eurostat – V, A</p> <p>LS – V, S</p>

	kuriant palankią terpę ir trauką verslui, investicijoms, inovacijoms, logistikai ir kitoms ekonominėms veikloms.	Norint įvertinti teritorinių ekonominių branduolių socioekonominės charakteristikas, rodikliai turėtų būti stebimi savivaldybių ar apskričių lygmeniu, priklausomai nuo turimų statistinių duomenų. Atskirais atvejais, pavyzdžiui, palyginamumo tikslais, nagrinėjami ir nacionalinio bei tarptautinio lygmens atitinkami rodikliai.	<p>BVP pagal ekonomines veiklos rūšis (%)</p> <p>Vidutinis, ilgalaikis ir jaunimo nedarbo lygis (%)</p> <p>Demografinės senatvės koeficientas (asm.)</p> <p>Užimtųjų sk. pagal amžiaus grupes augimo tempai ir struktūra pagal ekonomines veiklos rūšis (%)</p> <p>Darbo užmokesčio (darbo kaštų) santykis su šalies vidurkiu arba su ES vidurkiu (priklausomai nuo to, ar nacionaliniu, ar tarptautiniu lygmeniu atliekama rodiklio kaitos stebėseną) (%)</p> <p>Sukauptos tiesioginės užsienio investicijos regione/mieste, tenkančios vienam gyventojui (tūkst. EUR)</p> <p>Našumo/produktyvumo rodikliai (pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam, arba pridėtinė vertė, tenkanti vienai dirbtai valandai.) ir jų augimo tempų sąveika su darbo sąnaudų augimo tempais. Kai darbo sąnaudų augimas lenkia produktyvumo augimo tempus, vieną pridėtinės vertės eurą</p>	<p>LS, Eurostat – V, A</p> <p>LS, Eurostat – V, S</p> <p>LS – V, A</p> <p>LS, Eurostat – V, A</p>
--	--	---	---	---

			<p>pagaminti kainuoja vis brangiau, tuomet konkurencingumas mažėja.</p> <p>Materialinių investicijų į mašinas ir įrengimus, to meto kainomis, santykis su BVP (%)</p>	Eurostat – V
	<p>Gyvybingi regionai – ekonominės atskirties tarp regionų mažinimas</p>	<p>Pasirinkti plėtros, struktūriniai ir santykiniai rodikliai, nusakantys regiono ekonominės sistemos pažangą, konkurencingumą, dominuojančias ekonomines veiklas (ekonominę orientaciją); darbo rinkos efektyvumą, patrauklumą investicijoms, socioekonominės problemas ir suteikiantys tarpregioninio ir tarptautinio palyginamumo galimybę.</p> <p>Norint įvertinti teritorinių ekonominių branduolių socioekonominės charakteristikas, rodikliai turėtų būti stebimi savivaldybių ar apskričių lygmeniu, priklausomai nuo turimų statistinių</p>	<p>BVP, lyginamosiomis kainomis, metinis augimo tempas (%) aktualus palyginimas tarp regionų ir su šalies vidurkiu.</p> <p>BVP, tenkantis vienam gyventojui (EUR/asm.) aktualus palyginimas tarp regionų ir su šalies vidurkiu.</p> <p>BVP pagal ekonomines veiklos rūšis (%)</p> <p>Vidutinis, ilgalaikis ir jaunimo nedarbo lygis (%)</p> <p>Demografinės senatvės koeficientas (asm.)</p> <p>Užimtųjų sk. pagal amžiaus grupes augimo tempai ir struktūra pagal ekonomines veiklos rūšis (%)</p> <p>Darbo užmokesčio (darbo kaštų) santykis su šalies vidurkiu (%)</p> <p>Našumo/produktyvumo rodikliai (pridėtinė vertė,</p>	<p>Eurostat, LS – V, A</p> <p>Eurostat, LS – V, A</p> <p>LS – V, A</p> <p>LS, Eurostat – V, A</p> <p>LS – V, S</p> <p>LS, Eurostat – V, A</p> <p>LS, Eurostat – V, S</p> <p>LS, Eurostat – A</p>

		<p>duomenų. Atskirais atvejais, pavyzdžiui, palyginamumo tikslais, nagrinėjami ir nacionalinio bei tarptautinio lygmens atitinkami rodikliai.</p>	<p>tenkanti vienam užimtajam, arba pridėtinė vertė, tenkanti vienai dirbtai valandai) ir jų augimo tempų sąveika su darbo kaštų augimo tempais. Kai darbo sąnaudų augimas lenkia produktyvumo augimo tempus, vieną pridėtinės vertės eurą pagaminti kainuoja vis brangiau, tuomet konkurencingumas mažėja.</p> <p>Materialinių investicijų, to meto kainomis, santykis su BVP (%)</p> <p>Išduotų statybos leidimų skaičius</p> <p>Tiesioginių užsienio investicijų projektų skaičiaus ir jų sukurtų darbo vietų skaičiaus kitimas</p>	<p>LS – A</p> <p>VTPSI</p> <p>IS „Infostatyba“</p> <p>Savivaldybių ir „Investuok Lietuva“ informacija – A, S</p>
	<p>Vykdam švarios ir saugios logistikos paslaugas užtikrinti konkurencinį pranašumą tarptautiniame kontekste, daugiarūšiškumo / įvairiarūšiškumo</p>	<p>Sudaromos sąlygos analizuoti transporto modalinį pasiskirstymą bei sekti bendras tendencijas, siekiant strateginio tikslo – didinti geležinkelių ir vandens transportu pervežamų krovinių apimtis.</p> <p>Sudaromos sąlygos varijuoti krovinių</p>	<p>Valstybinės reikšmės geležinkelio kelių ilgis, km</p> <p>Elektrifikuotų geležinkelio kelių ilgis, % (siektina reikšmė 2050 m. – 100 %)</p> <p>Krovinių vežimas geležinkeliais (tranzitas) atskirose jungtyse / trasose / ruožuose, mln.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i></p>	<p>LS, Eurostat – V</p> <p>LS, Eurostat – V</p> <p>LS, Lietuvos</p>

	galimybes.	pristatymo būdus, vykdant krovinių logistiką viešųjų logistikos centrų įtakos zonose.	<p>Krovinių vežimas geležinkeliais (importas) atskirose jungtyse / trasose / ruožuose, mln.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i></p> <p>Krovinių vežimas geležinkeliais (eksportas) atskirose jungtyse / trasose / ruožuose, mln.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i></p> <p>Krovinių gabenimas kelių transportu (tranzitas) atskirose jungtyse / trasose / ruožuose, mln.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i></p> <p>Krovinių gabenimas kelių transportu (importas) atskirose jungtyse / trasose / ruožuose, mln.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i></p> <p>Krovinių gabenimas kelių transportu (eksportas) atskirose jungtyse / trasose / ruožuose, mln.t/metus - <i>atitinka DVT rodiklius</i></p> <p>Krovinių krova Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste, tūkst.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i></p> <p>Krovinių gabenimo į/iš daugiarūšių / įvairiarūšių centrų struktūra (pagal</p>	<p>geležinkeliai – V/ruožai, jungtys</p> <p>LS, Lietuvos geležinkeliai – V/ruožai, jungtys</p> <p>LS, Lietuvos geležinkeliai – V/ruožai, jungtys</p> <p>LS – V/ruožai, jungtys</p> <p>LS – V/ruožai, jungtys</p> <p>LS – V/ruožai, jungtys</p> <p>LS, KVJUD, Eurostat –</p>
--	------------	---	--	---

			transporto rūšį), % <i>Krovinių krova perspektyviniame giliavandeniame išoriniame jūrų uoste, tūkst.t/metus atitinka DVT rodiklius</i> Vidaus vandenų transportu vežtų krovinių kiekis, tūkst.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i> Elektromobilių įkrovimo prieigų skaičius valstybinės reikšmės keliuose, vnt. Krovininio transporto vidutinis metinis paros eismo intensyvumas (VMPEI) keliuose, aut./parą Pervežtų krovinių skaičius oro uoste (kiekvienam oro uoste atskirai), tūkst.t/metus <i>atitinka DVT rodiklius</i> Krovinių logistikos modalinis pasiskirstymas, siektina reikšmė 2050 m. daugiau nei 50 % krovinių, vežamų ilgesniu nei 300 km atstumu, pervežama kitu transportu (geležinkelių, vandens transportu) pagal ES baltąją	konkretus uostas LS – V/ konkretūs centrai LS, Eurostat – V/ konkretus uostas LS, Eurostat – V/ruožai LS, LAKD – V/ keliai, kelių ruožai, jungtys LS, LAKD – V/ keliai, kelių ruožai, jungtys LS, Oro uosto dir.,
--	--	--	---	---

			knyga) <i>Viešųjų logistikos centrų skaičius, vnt.</i> <i>Krovinių apyvarta viešuosiuose logistikos centruose, tūkst. t/metus</i>	Eurostat – V/ konkretūs oro uostai LS, Eurostat – V/ S LS – V LS – V/ konkretūs centrai
	Sukurti ir palaikyti daugiarūšę keleivių vežimo sistemą, užtikrinančią maksimalią kelionės ir gyvenimo kokybę per paslaugų pasiekiamumą.	Sudaromos sąlygos analizuoti keleivių logistikos situaciją ir priimti strateginius sprendimus siekiant tikslų: <ul style="list-style-type: none"> - šalies mastu vidutiniu ir tolimuoju atstumais didžiąją dalį keleivių pervežti geležinkelių transportu; - savivaldybių mastu didžiąją dalį keleivių pervežti darniu (viešuoju ir bevarikliu) transportu, itin trumpas keliones atliekant pėsčiomis 	Keleivių vežimas geležinkeliais, tūkst.kel./metus <i>atitinka DVT rodiklius (siektina reikšmė iki 2050 m. – ne mažiau nei 50 % keleivių vežimo vidutiniais nuotoliais (iki 300 km) dalis turėtų būti vykdoma traukiniais) pagal ES baltąją knygą</i> <i>Vidutinė kelionės trukmė geležinkelių transportu, min./kilometrui</i> Keleivių apyvarta Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste, tūkst.kel./metus <i>atitinka DVT rodiklius</i> Keleivių apyvarta perspektyviniame išoriniame giliavandeniame jūrų uoste,	LS, Eurostat – V/ ruožai, jungtys, stotys LS – V/ ruožai, jungtys LS, Eurostat – konkretus uostas

		<p><i>Prideda prie Nacionalinio oro taršos mažinimo plano tikslų: 1. Sumažinti taršą SO₂, NO_x, NH₃, KD_{2,5} ir NMLOJ, didžiausių dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų. 2. Apriboti taršą sunkiaisiais metalais ir patvariaisiais organiniais teršalais, siekiant neviršyti 1990 m. išmesto kiekvienų jų kiekio, didžiausių dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų.</i></p>	<p>tūkst.kel./metus atitinka DVT rodiklius</p> <p>Pervežtų keleivių skaičius vidaus vandenų transportu, tūkst. kel./m atitinka DVT rodiklius</p> <p>Viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų skaičius, vnt.</p> <p>Individualių lengvųjų automobilių skaičius, aut./1000 gyv.</p> <p>Elektromobilių skaičius lengvųjų automobilių transporto priemonių parke, %</p> <p>Ekologiško, alternatyviais degalais / energijos šaltiniais varomo, transporto priemonių skaičius, vnt.</p> <p>Įskaitinių eismo įvykių skaičius, įsk. eismo įv. sk./1 mln. gyv.</p> <p>Žuvusiųjų eismo įvykiuose skaičius (skirtingos transporto rūšys), žuv. eismo įvykiuose sk./1 mln. gyv. (siekiama reikšmė 2050 m. žūstančių eismo įvykiuose žmonių nulinė reikšmė pagal</p>	<p>LS, Eurostat - konkretus uostas</p> <p>LS, Eurostat – V/ruožai, jungtys, uostai (prieplaukos)</p> <p>LAKD – V/S/ kelių ruožai</p> <p>VĮ „Regitra“, Eurostat - V/S</p> <p>VĮ „Regitra“, Eurostat - V/S</p> <p>VĮ „Regitra“, Eurostat – V/S</p> <p>LS, Eurostat</p>
--	--	--	--	--

			ES baltąją knygą)	– V/S
			Dviračių takų tinklo ilgis ir tankis, km, km/km ²	LS, Eurostat – V/S
			Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas (VMPEI), aut./parą	
			Keleivių srautas oro uoste (kiekvienam oro uoste atskirai), tūkst. kel./m <i>atitinka DVT rodiklius</i>	LS – S
			Jūros ir oro uostų pasiekiamumas geležinkelių transportu (siekiama iki 2050 m. reikšmė – 100 % pagal ES baltąją knygą)	LS, LAKD – V/ S/ruožai, jungtys
			Kelionių, vykdomų viešuoju transportu, išskiriant tarptautinius vežimus, dalis nuo visų kelionių, %	LS, Eurostat, Oro uosto dir. – V, konkretūs uostai
			<i>Keleivių pervežimas viešuoju transportu (urbanistiniuose centruose, įtakos zonos), tūkst.kel./metus</i>	LS – V, konkretūs uostai
			<i>Vidutinė kelionės trukmė kelių viešuoju transportu, min./kilometrui</i>	
			<i>Urbanistinių centrų (įvairaus lygmens) pasiekiamumas</i>	LS, Eurostat – V/ S

		<p>(individualiu, viešuoju transportu) per laiko vienetą 30/60 min.</p> <p>Viešojo transporto paslaugų efektyvumas 0,3–1 km atstumu pėsčiomis pasiekiamose stotelėse, minimalus VT aptarnavimo stotelėje skaičius (dažnis)/dieną</p>	<p>LS, Eurostat – V/S</p>
		<p>Kelionių dviračiais dalis, %</p>	<p>LS – V/S/ruožai, jungtys</p>
		<p>Kelionių pėsčiomis dalis, %</p>	<p>LS – V/S/ per laiko vienetą pasiekiamų centrų įtakos zonos</p>
		<p>Kelionės atstumas (vidutinis kelionės atstumas), km</p>	<p>LS – S / efektyvumo zonos / stotelės</p>
		<p>Gyv. % dalis nuo visų gyventojų, turinti ekologiško transporto įkrovimui/degalų papildymui pasiekiamumą 500 m atstumu pagrindiniuose šalies urbanistiniuose centruose, %</p>	<p>LS – S / efektyvumo zonos / stotelės</p>
		<p>Alternatyvios energijos / degalų naudojimas transporte (transporto energijos / degalų suvartojimas 1 gyventojui)</p>	<p>LS – V/S</p>
		<p>Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas transporto sektoriuje, mln.t CO₂ (iki 2030 m. miestų logistikos veikloje CO₂ nebūtų</p>	<p>LS – V/S</p> <p>LS - S</p>

			<p><i>išmetamas, perpus sumažinti įprastiniu kuru varomų automobilių naudojimą miestuose, užtikrinti, kad iki 2050 m. aviacijos sektoriuje naudojami tvarūs ir mažai anglies dioksido išskiriantys degalai sudarytų 40 %, 40 % sumažinti ES jūrų transporto sektoriuje išmetamo CO₂ kiekį pagal ES baltąją knygą)</i></p>	<p><i>LS – V/S</i></p>
			<p><i>Triukšmo (pagrindinių kelių, geležinkelių, orlaivių transporto ir pramoninės veiklos) veikiamų žmonių skaičius pagrindiniuose 5 urbanistiniuose centruose, žm.sk./1000 gyv.</i></p>	<p><i>LS – V/S</i></p>
			<p><i>Pagrindinių kelių, geležinkelių, orlaivių transporto triukšmo veikiamų žmonių skaičius ne urbanistiniuose centruose, žm.sk./1000 gyv.</i></p>	<p><i>LS – V/ konkrečios savivaldybės</i></p>
			<p><i>Švytuoklinės migracijos mastas tarp urbanistinių centrų, žm.sk./1000 gyv.</i></p>	<p><i>s</i></p>
			<p><i>DVT rodikliai:</i></p> <p><i>9.1.1. Kaimo gyventojų, gyvenančių 2 km spinduliu nuo visus metus funkcionuojančio kelio, dalis, %</i></p>	<p><i>LS – V/ konkrečios savivaldybės/ruožai</i></p>

				LS – V/S
				LS – V/S
	<p>Perėjimas prie mažai anglies dioksido išmetančios ekonomikos, didinant energijos vartojimo efektyvumą, skatinant AEI plėtrą, alternatyvių degalų ir energijos šaltinių (pvz., elektros) naudojimą transporto sektoriuje, sudarant sąlygas, reikalingas netaršios energijos gamybos būdų bei gaminančių vartotojų plėtrai.</p>	<p>Rodikliai jau renkami pagal Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos (toliau lentelėje – NES) priemonių planą.</p> <p>Transporto sektoriaus rodikliai įtraukti dalyje „Mobilumas (susisiekimo sistema)“</p> <p><i>Prisideda prie Nacionalinio oro taršos mažinimo plano tikslų: 1. Sumažinti taršą SO₂, NO_x, NH₃, KD_{2,5} ir NMLOJ, didžiausių dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų. 2. Atriboti taršą sunkiaisiais metalais ir patvariaisiais organiniais teršalais, siekiant</i></p>	<p>Bendrojo galutinio energijos suvartojimo AEI dalis, proc., atitinka DVT rodiklius (siektina reikšmė 80 % 2050 m., pagal NES)</p> <p>Elektros energijos iš AEI dalis galutiniame elektros energijos suvartojimo balanse, proc. (siektina reikšmė 100 % 2050 m., pagal NES)</p> <p>Iš atsinaujinančių ir vietinių energijos išteklių pagaminta centralizuotai tiekama šiluma, proc. visos centralizuotai tiekiamos šilumos (siektina reikšmė 100 % 2050 m., pagal NES)</p> <p>Sumažėjęs pirminės ir galutinės energijos intensyvumas, palyginti su 2017 m., kartais (siektina rodiklio reikšmė pagal NES iki 2050 metų užtikrinti, kad pirminės ir galutinės energijos intensyvumas būtų apie 2,4 karto mažesnis negu</p>	<p>Eurostat -V</p> <p>Eurostat -V</p> <p>Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija – S</p> <p>Eurostat -V</p>

		<p><i>neviršyti 1990 m. išmesto kiekvieno jų kiekio, didžiausią dėmesį skiriant taršos mažinimui iš pagrindinių teršėjų</i></p>	<p>2017 metais)</p>	
		<p>Papildomai siūlomi rodikliai. Šiuo metu nėra duomenų apie individualiai šildymui sunaudojamą energiją, tačiau didėjant saulės kolektorių, šilumos siurblių naudojimo mastui tikslinga pradėti kaupti tokią informaciją. Šiuo metu tokią informaciją turi VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centras, nes tokią informaciją privaloma pateikti energinio naudingumo sertifikate</p> <p><i>Prisideda prie Nacionalinio oro taršos mažinimo plano P30 priemonės Namų ūkių (būstų) šildymo įrenginių inventorizavimas.</i></p>	<p>Namų ūkių šildymui reikalingą energiją gaunančių iš atsinaujinančių išteklių (išskyrus biokurą) dalis iš bendro namų ūkių skaičiaus, proc. <i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatoma atsižvelgiant NES nustatytą siektiną reikšmę – energijos iš AEI dalis namų ūkiuose 2030 metais sudarys 80 %).</i></p> <p>Pastatų, šildymui naudojančių šilumos siurblius, skaičius, vnt.</p> <p><i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatoma atsižvelgiant NES nustatytąją siektiną reikšmę – energijos iš AEI dalis namų ūkiuose 2030 metais sudarys 80 %).</i></p> <p>Pastatų, šildymui naudojančių šilumos siurblius, plotas, m² <i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatoma atsižvelgiant NES nustatytąją siektiną reikšmę – energijos iš AEI dalis namų ūkiuose 2030 metais sudarys 80 %).</i></p>	<p>VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centras arba Aplinkos ministerija – S</p>

		<p>Transporto sektoriaus rodikliai įtraukti dalyje „Mobilumas (susisiekimo sistema)“.</p>	<p>Energetikos (išskyrus transportą) sektoriaus išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tCO₂ekv. (siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatyta atsižvelgiant į atnaujintus sritį reglamentuojančius strateginius dokumentus).</p> <p>Atliekų sektoriaus išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tCO₂ekv (siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatyta, atsižvelgiant į atnaujintus sritį reglamentuojančius strateginius dokumentus).</p>	<p>Aplinkos ministerija (nacionalinio išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų inventorius duomenys) – V</p>
		<p>Pagal Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos priemonių planą renkamas rodiklis „Elektros energijos kiekis, pagamintas elektros energiją gaminančių vartotojų, gavusių paramą, elektrinėse, TWh“</p>	<p>Elektros energijos kiekis, pagamintas elektros energiją gaminančių vartotojų, palyginti su visų vartotojų skaičiumi, proc. (siektina reikšmė 50 % 2050 m. pagal NES)</p>	<p>AB ESO – V</p>
			<p><i>DVT rodikliai:</i></p> <p>7.1.2. Gyventojų, naudojančių daugiausia švarų kurą ir technologijas,</p>	

			<p><i>dalį, proc.</i></p> <p><i>7.3.1. Galutinės energijos intensyvumas, vertinamas kaip galutinės energijos suvartojimo ir BVP santykis, tona naftos ekvivalentu (TNE) milijonui EUR sukurto BVP.</i></p> <p><i>9.4.1. Energetikos sektoriaus CO₂ išlakos, tenkančios pridėtinės vertės vienetui, kilotonos/mln. EUR BPV</i></p>	
	Lietuvos energetikos sistemos sujungimas su kontinentine Europa (elektros ir gamtinių dujų sistemos), suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) infrastruktūros plėtra	Rodikliai jau renkami pagal Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos priemonių planą	Energetinio saugumo koeficientas, proc. siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma.	Eurostat – V
	Perėjimas prie žiedinės ekonomikos, prioritetą skiriant atliekų susidarymo mažinimui, efektyviam susidariusių atliekų tvarkymui, remiantis	Turi būti detalizuojama valstybės lygmeniu, nustačius nacionalinius perėjimo prie žiedinės ekonomikos tikslus ir uždavinius	Strateginiuose atliekų prevencijos ir tvarkymo dokumentuose nustatyti rodikliai (kai bus atnaujinti siekiant pereiti prie žiedinės ekonomikos) (siekta rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatyta atsižvelgiant į atnaujintus sritį reglamentuojančius	

	atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu, žaliavų vertės išsaugojimui		strateginius dokumentus) <i>DVT rodikliai:</i> 11.6.1. Gyventojų, kuriems prieinama viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, dalis, proc. 12.4.2. Susidariusios pavojingos atliekos 1 tūkst. gyventojų, tonomis. Sutvarkytų pavojingų atliekų dalis pagal tvarkymo būdą: šalinant, eksportuojant, deginant, naudojant, proc. 12.5.1. Perdirbtos komunalinės atliekos palyginti su susidariusiomis komunalinėmis atliekomis, proc. Perdirbta komunalinių atliekų, tūkst. t	
	Elektroninių ryšių paslaugų kokybės ir plėtros užtikrinimo visoje šalies teritorijoje		Mažmeninės interneto prieigos paslaugų gavėjų skaičius, vnt. (siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatyta atsižvelgiant į atnaujintus sritį reglamentuojančius strateginius dokumentus). Namų ūkių, turinčių galimybę naudotis sparčiuoju plačiajuosčiu ryšiu skaičius, vnt. (siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūlomi. Turi būti nustatyta atsižvelgiant į	Statistikos departamentas – V

			atnaujintus sritį reglamentuojančius strateginius dokumentus) <i>DVT rodikliai:</i> 9.c.1. Gyventojų, gyvenančių judriojo ryšio tinklu aprėptoje teritorijoje, dalis pagal technologiją: 3G tinklu, proc., 4G tinklu, proc.	
	Aprūpinimo inžinerine infrastruktūra , geriamojo vandens, ryšių poreikių užtikrinimas, nuotekų tvarkymo paslaugų užtikrinimas mažiausiomis sąnaudomis	Ne visos vandens tiekimo įmonės priklauso asociacijai, todėl dalis duomenų turėtų būti renkami atskirai. Šiuo metu duomenys pagal „Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai tiekama šiluma, dalis, palyginti su bendru gyventojų skaičiumi“ rodiklį tiesiogiai nėra renkami.	Gyventojai, aprūpinami centralizuotai tiekiamu vandeniui, palyginti su visais šalies gyventojais, proc. <i>atitinka DVT rodiklius</i> (siektina reikšmė 95 % 2023 m., pagal Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programą) Iki nustatytų reikalavimų išvalytų surenkamų nuotekų dalis, proc. (siektina reikšmė 100 % 2023 m., pagal Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programą) Gyventojai, aprūpinami centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, palyginti su visais gyventojais, proc. <i>atitinka DVT rodiklius</i> (siektina reikšmė 95 % 2023 m., pagal Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programą)	Eurostat – V Lietuvos vandens tiekėjų asociacija – S

			<p>Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai tiekiamą šilumą, dalis, palyginti su bendru gyventojų skaičiumi (siektina reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma)</p> <p><i>DVT rodikliai:</i></p> <p><i>6.2.1. Saugias sanitarijos paslaugas naudojančių gyventojų dalis, proc.</i></p> <p><i>7.1.1. Gyventojų, turinčių galimybę naudotis elektra, dalis, proc.</i></p>	
	Ekologinio kompensavimo sistemos geoekologinio potencialo didinimas	Didėjant riboto ir patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijų plotui, užtikrinamas didesnis ekologinio kompensavimo sistemos gyvybingumas ir funkcionalumas, ir priešingai – mažėjant šių teritorijų daliai, mažėja ekologinio kompensavimo sistemos funkcionalumas.	Riboto ir patikimo geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijų dalis (%) nuo viso jo ploto. (siektina reikšmė – riboto ir patikimo geoekologinio potencialo GK plotų suma 85–90% nuo viso GK ploto)	Duomenys gaunami iš naujausios ortofotografinės medžiagos
	Karstinių reiškinių intensyvumo lygis	Karstėjimo proceso intensyvumas, apribojimai žemėnaudai bei grėsmės turtui ir gyventojams.	Smegduobių sk. / 100 ha	LGT – V, S.
	Karstinės	Gamtinės kliūtys	Plotas, ha arba %	LGT – V, S

	žemės	naudoti žemę		
	Cheminės denudacijos greitis (gipso, išnešamo su karstinių indikatorių upių nuotėkiu, kiekis)	Karstėjimo proceso intensyvumą rodantis rodiklis.	m^3 / km^2	LGT – S, upės baseinui
	Potencialūs geologinės aplinkos taršos židiniai	Rodiklis, rodantis žemės gelmių technogeninės apkrovos laipsnį	vnt. / km^2	LGT – V, S
	Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių gavybos metu pažeistų žemių plotas (iš viso)	Rodiklis, rodantis kasyba pažeistų žemių plotų dydžius	km^2 arba ha; % nuo bendro žemių ploto	LGT – V, S
	Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių gavybos metu pažeistų žemių plotas (per laikotarpį)	Rodiklis, rodantis kasyba pažeistų žemių plotų dydžius per tam tikrą laikotarpį	km^2 arba ha / metus; % nuo bendro žemių ploto	LGT – V, S
	Kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių gavybos metu pažeistų žemių rektivacija	Rodiklis, rodantis kasyba pažeistų žemių plotų rektivacijos tempą per tam tikrą laikotarpį	km^2 arba ha / metus; % nuo bendro pažeistų žemių ploto per metus	LGT – V, S

	(per laikotarpį)			
	Saugomų teritorijų sistemos vystymas	Didėjant saugomų teritorijų plotui, užtikrinama geresnė ir visapusiškesnė gamtinių ir kultūrinių vertybių apsauga ir eksponavimo galimybės	Saugomų teritorijų dalis (%) nuo bendro teritorijos ploto (siektina reikšmė – Lietuvos vidurkis – 20 %)	Saugomų teritorijų kadastras
	Miškų ekologinė būklės gerinimas	Didėjant brandžių ir perbrendusių medynų ploto daliai nuo visų medynų, susidaro palankesnės sąlygos biologinės įvairovės potencialui augti. Mažėjant brandžių ir perbrendusių medynų plotui, biologinės įvairovės raiškos potencialas mažėja. Rodiklis vertinamas smulkiausio miškų administracinio teritorinio vieno atžvilgiu	Brandžių ir perbrendusių medynų ploto dalis (%) nuo visų medynų (siektina reikšmė nenumatyta)	Valstybinė miškų tarnyba, miškų inventorizacijos duomenys
		Mažėjant plynų pagrindinių miškų kirtimų plotams, sudaromos palankesnės sąlygos stabilių ilgalaikių bendrijų formavimuisi, biologinės įvairovės išsaugojimui ir	Plynų pagrindinių kirtimų ploto dalis % nuo visų tipų kirtimų apimamo ploto (siektina reikšmė nenumatyta)	Valstybinė miškų tarnyba, miškų inventorizacijos duomenys

		<p>raiškai. Išlaikant esamą situaciją ir didinant plynų kirtimų plotų dalį, sudaromos prielaidos miškų biologinės įvairovės nykimui.</p> <p>Rodiklis vertinamas smulkiausio miškų administracinio teritorinio vieno atžvilgiu</p>		
Agrarijų teritorijų ekologinės būklės gerinimas		<p>Kuo didesnė daugiamete žoline augmenija apaugusių agrarijų teritorijų dalis, tuo ekologiniu požiūriu stabilesnis agrarinis kraštovaizdis ir didesnis biologinės įvairovės raiškos potencialas.</p> <p><i>Prisideda prie Nacionalinio oro taršos mažinimo plano uždavinio „1.4. Sumažinti taršą amoniaku (toliau – NH₃), didžiausią dėmesį skiriant taršos sumažinimui žemės ūkio sektoriuje“</i></p>	Trumpalaikių ir ilgalaikių pievų bei natūralių ganyklų ploto dalis % nuo visų žemės ūkio naudmenų (siektina reikšmė – Lietuvos vidurkis 15 %)	Žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo duomenys, VĮ ŽŪIKVC
		Tarpinių pasėlių plotų didinimas sukuria biologinės įvairovės didėjimo galimybes agrarinėse teritorijose, mažina	Tarpinių pasėlių ploto dalis % nuo ariamos žemės ploto (siektina reikšmė – Lietuvos vidurkis 25–30 %)	Žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo duomenys, VĮ ŽŪIKVC

		CO ₂ emisiją ir didina organinės anglies kiekį dirvožemyje		
	Rekreacinių išteklių tausojamasis naudojimas	Rodikliai turėtų būti matuojami regiono, savivaldybių ar atskirų rekreacijos aptarnavimo centrų lygmeniu	Rekreacijos aptarnavimo centrų lankymas, asm., kelionių /nakvynių skaičius/ užsieniečių skaičius Gyventojų pajamos ir išlaidos rekreacinėse teritorijose, mln. eur.	LS
	Detaliai išžvalgytų kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių (pagal atskiras iškasenų rūšis)	Rodiklis rodo atskirų rūšių naudingųjų iškasenų išteklių atsargas	mln. m ³	LGT – V, S
	Kietųjų naudingųjų iškasenų gavyba (pagal atskiras iškasenų rūšis)	Rodiklis rodo atskirų rūšių naudingųjų iškasenų išteklių kasybos apimtį per tam tikrą laikotarpį	mln. m ³	LGT, VMI – V, S.
	Kietųjų naudingųjų iškasenų gavyba (iš viso arba pagal atskiras iškasenų rūšis)	Rodiklis rodo atskirų rūšių (ar sumines) naudingųjų iškasenų išteklių kasybos apimtį, tenkančias vienam gyventojui per tam tikrą laikotarpį. JT darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m.	m ³ / gyv.	LGT – V, S

		naudojamas 8.4.2 rodiklis		
	Naftos gavyba	Rodiklis rodo naftos gavybos apimtį per tam tikrą laikotarpį	tūkst. m ³	LGT, VMI – V, S
	Ištirti (aprobuoti) požeminio vandens išteklių (pagal A+B kategorijas)	Rodiklis rodo išžvalgytų (aprobuotų pagal kategorijas A + B) požeminio vandens išteklių kiekį.	tūkst. m ³	LGT – V, S
	Požeminio vandens gavyba	Rodiklis rodo išgaunamų požeminio vandens išteklių kiekius per parą	tūkst. m ³ / p	LGT, VMI – V, S
	Požeminio vandens gavyba	Rodiklis rodo per parą išgaunamų požeminio vandens išteklių kiekius, tenkančius vienam gyventojui	m ³ / p /gyv.	Vandens tiekėjų asociacija – V, S
	Požeminio vandens gavyba	Rodiklis rodo per parą išgaunamo požeminio vandens išteklių kiekį, palygintą su turimais išžvalgytais (aprobuotais) ištekliais. JT darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. naudojamas 6.4.2 rodiklis	% nuo išžvalgytų (aprobuotų) išteklių kiekio	LGT – V, S
	Įrengtų geoterminių gręžinių sistemų skaičius	Rodiklis rodo bendrą įrengtų geoterminių gręžinių sistemų skaičių	vnt.	LGT - V, S.

	Įrengtų geoterminių gręžinių sistemų bendra galia	Rodiklis rodo bendrą įrengtų geoterminių gręžinių sistemų galią	MW	LGT - V, S.
	Įrengtų geoterminių gręžinių sistemų pagaminama šiluminės energijos kiekis	Rodiklis rodo bendrą įrengtų geoterminių gręžinių sistemų gaminamos energijos kiekį, tenkantį vienam gyventojui	MWh / gyv.	LS – V, S
	Kultūros paveldo išsaugojimas naudojant	Kultūros paveldo ekonominio įvertinimo rodikliai teikiami vadovaujantis „Cultural Heritage Counts for Europe“ ir „English Heritage“ pateikta tyrimų medžiaga „Heritage and the Economy“. Rodikliai turėtų būti matuojami savivaldybių ar regiono lygmeniu	Bendrosios pridėtinės vertės sukūrimas paveldo sektoriuje, mln. Eur Paveldo objektų lankymas, asm., kelionių /nakvynių skaičius Savanoriavimas kultūros paveldo srityje, gyv. skaičius Gyventojų pajamų išlaidos kultūros paveldo sektoriuje, mln. Eur	LS
	Kultūros paveldo išsaugojimas naudojant	Visuomenės įsitraukimo į kultūros paveldo veiklas rodikliai teikiami vadovaujantis „Cultural Heritage Counts for Europe“ ir „English Heritage“ pateikta tyrimų medžiaga. Rodikliai turėtų būti matuojami	Dalyvavimas kultūros paveldo sektoriaus veiklose, gyv. skaičius Kultūros paveldo objektų lankymas, gyv. skaičius, kelionių / nakvynių skaičius Savanoriavimas kultūros paveldo srityje, gyv. skaičius	LS

		savivaldybių ar regiono lygmeniu		
	Tausojamasis miškų naudojimas	Vienodas medynų plotas pagal amžiaus klases užtikrina nepertraukiamą ir tolydų miško išteklių naudojimą. Rodiklis vertinamas smulkiausio miškų administracinio teritorinio vieno atžvilgiu eksploataciniuose miškuose	Vienodas skirtingų amžiaus klasių medynų plotas. Siektinas vienodas skirtingų amžiaus klasių medynų plotas	Valstybinė miškų tarnyba, miškų apskaitos statistiniai duomenys
		Iškertant daugiau tūrio, nei priauga, mažėja miškų regeneracinis potencialas, sukauptos biomasės tūris ir bloginamos ūkininkavimo miškuose sąlygos	Medyno priaugio ir jo iškertamo tūrio santykis (siektina reikšmė – santykis >1)	Valstybinė miškų tarnyba, miškų apskaitos statistiniai duomenys
	Agrarinės teritorijos. <i>Prideda prie Nacionalinio oro taršos mažinimo plano uždavinio „1.4. Sumažinti taršą amoniaku (toliau – NH₃), didžiausią dėmesį</i>	Pievų ir ganyklų ploto pokytis žemės ūkio naudmenose, lyginant su ariamų žemių ploto pokyčiu, rodo agrarinių teritorijų naudojimo intensyvumo pokytį, t. y. jei pievų ir ganyklų daugėja bendroje žemės ūkio paskirties naudmenų struktūroje,	Pievų ir ganyklų santykis su ariamąja žeme žemės ūkio naudmenose, %, ha (siektina reikšmė – Lietuvos vidurkis 15 %)	Žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo duomenys, VĮ ŽŪIKVC

	<i>skiriant taršos sumažinimui žemės ūkio sektoriuje“</i>	vadinasi, mažėja agrarinių teritorijų naudojimo intensyvumas ir atitinkamai gerėja tiek pačios agroekosistemos, tiek ir jos dirvožemių būklė		
		Gamtinio karkaso elementų ekologinio kompensavimo funkcijų patikimumo pokytis rodo agrarinių teritorijų naudojimo intensyvumo pokyčius, t. y. daugėjant gamtinio karkaso teritorijų su silpnomis ir ribotomis ekologinio kompensavimo funkcijomis, didėja agrarinių teritorijų naudojimo intensyvumas, ir atvirkščiai	Gamtinio karkaso ekologinio kompensavimo funkcijų patikimumo jo elementuose (migracijos koridoriuose, vidinio stabilizavimo arealuose ir geoekologinėse takoskyrose) pokytis, %, ha (savivaldybėse) (siektina reikšmė – 5 %)	CORINE duomenų bazė
	Jūra ir pakrantė	Jūrinių teritorijų naudojimo rodiklis, nustatytas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano jūrinėje dalyje (TPD registracijos Nr. T00076281 – Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo	Saugomų teritorijų plotas, tik jūrinė dalis, kv. km Saugomų teritorijų plotas, nuo visos planuojamos akvatorijos, % Buveinių apsaugai svarbios teritorijos, tik jūrinė dalis, kv. km	VSTT VSTT VSTT

		plano dalis „Jūrinės teritorijos“) – siūlomas tęstinumas	Buveinių apsaugai svarbios teritorijos nuo visos planuojamos akvatorijos, %	VSTT
			Paukščių apsaugai svarbios teritorijos, tik jūrinė dalis, kv. km	VSTT
			Paukščių apsaugai svarbios teritorijos nuo visos planuojamos akvatorijos, %	VSTT
			Eutrofikacijos lygis, bendro azoto vasaros vertės – tarp vidutinės ir geros vandens kokybės klasių, µg/l	AAA
			Eutrofikacijos lygis, bendro fosforo vasaros vertės – tarp vidutinės ir geros vandens kokybės klasių, µg/l	AAA
			Nevietinės rūšys, rūšių sk.	AAA
			Saugomo kranto ilgis, km	
			Saugomo kranto ilgis, % nuo bendro kranto ilgio	AAA
			Ardomo kranto ilgis, km	VSTT
			Ardomo kranto ilgis, % nuo bendro kranto ilgio	VSTT
			Maudyklų vandens kokybė	LR AM

			Rekreacijai naudojamas krantas, km	LR AM
			Rekreacijai naudojamas krantas, % nuo bendro kranto ilgio	AAA
			Tralavimo plotai, kv. km	
			Tralavimo plotai, % nuo visos planuojamos akvatorijos	
			Laivybos keliai, kv. km	LR ŽŪM
			Laivybos keliai, % nuo visos akvatorijos	LR ŽŪM
			Jūrų uostų skaičius, vnt.	
			Jūrų uostų tankis kranto ilgyje, vnt./50 km	LR SM
			Mažųjų uostų /priplaukų skaičius, vnt.	LR SM
			Mažųjų uostų /priplaukų tankis kranto ilgyje, vnt./50 km	LR SM
			Uostų akvatorijos plotas (išorinis reidas ir vidinė akvatorija), kv. km	LR SM
			Uostų akvatorijos plotas, %	LR SM
			Karinės pratybos (KAM	

			teritorijos), kv. km	LR SM
			Karinės pratybos, % nuo visos planuojamos akvatorijos	
			Uostų akvatorijos plotas, %	LR SM
			Smėlio kasimas, kv. km	LR KAM
			Smėlio kasimas, % nuo visos planuojamos akvatorijos	LR KAM
			Dampingas, kv. km	LR SM
			Dampingas, % nuo visos planuojamos akvatorijos	LGT
			Infrastruktūros objektų skaičius, vnt.	LGT
			Infrastruktūros objektų skaičius (apsaugos zonų plotas), kv. km	LR SM, KVJUD
			Atsinaujinančios energijos gavyba (VEP užimama akvatorijos dalis), kv. km	LR SM, KVJUD
			Atsinaujinančios energijos gavyba (VEP užimama akvatorijos dalis), % nuo visos planuojamos akvatorijos	LR SM
			Akvakultūrai naudojama akvatorija, kv. km	LR SM

			Akvakultūrai naudojama akvatorija, % nuo visos planuojamos akvatorijos Naftos gavyba (išgauta naftos jūroje), tūkst. kub. m Naftos gavyba, naftos platformų užimami kv. km Naftos gavyba, % nuo visos planuojamos akvatorijos	LR EnMIN, LITGRIND LR EnMIN, LITGRIND LR ŽŪM LR ŽŪM LR AM, LGT LR AM, LGT LR AM, LGT
	Ekonomikos struktūros transformacija nuo pigia darbo jėga grįsto ekonomikos augimo modelio, kuriame vyrauja žemų ir vidutiniškai žemų technologijų	Pasirinkti plėtros, struktūriniai ir santykiniai rodikliai, nusakantys šalies ekonominę pažangą, įvairiapusį konkurencingumo vertinimą, verslo sąlygas, skaidrumą (šešėlio ir korupcijos mastą), dominuojančias ekonomines veiklas	Pasaulio banko „Doing Business“ verslo sąlygų indeksas ir jo komponentai (rekomenduotume stebėti šio indekso subkategorijų atitinkamus rodiklius savivaldybių lygmeniu) (šaltiniai: savivaldybių informacija, LS, LLRI savivaldybių indeksas) <i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje)</i>	Pasaulio banko „Doing Business“ ataskaita – V

	veiklos, prie tokio, kuriame vis didesnę pridėtinės vertės dalį generuotų nišinė, aukštesnių ir aukščiausių technologijų pramonės ir daug žinių reikalaujančias paslaugas teikiančios veiklos	(ekonominę orientaciją); trauką darbo jėgai, patrauklumą investicijoms, mokslinį ir inovacinį potencialą socialinių ir darbo rinkos problemų lygį, ir suteikiantys tarptautinio palyginamumo galimybę. Siekiant pažangos šios dalies vizijoms, ambicijoms ir tikslams vertinti pakanka nacionalinio lygmens rodiklių, kurie turi būti palyginami laike ir ES kontekste.	<p><i>nesiūloma. Turi būti nustatoma atsižvelgiant VPS nustatytą siektiną reikšmę.</i></p> <p>Pasaulio ekonomikos forumo konkurencingumo indeksas ir jo komponentai <i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatoma atsižvelgiant VPS atitinkamam laikotarpiui nustatytą siektiną reikšmę)</i></p> <p>Ekonomikos šešėlio mastas</p> <p>Korupcijos suvokimo indeksas <i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje nesiūloma. Turi būti nustatoma atsižvelgiant VPS atitinkamam laikotarpiui nustatytą siektiną reikšmę)</i></p> <p>Ekonominės konvergencijos tempas ir lygis: BVP, palyginamosiomis kainomis, metinis augimo tempas (%)</p> <p>BVP, tenkantis vienam gyventojui perkamosios galios standartais (PGS/asm.). <i>(siektina rodiklio reikšmė koncepcijos stadijoje)</i></p>	Pasaulio ekonomikos forumo ataskaita -V „Schneider“ , LLRI – V „Transparency International“ – V LS, Eurostat V, A
--	---	--	--	--

		<p><i>nesiūloma. Turi būti nustatoma atsižvelgiant VPS atitinkamam laikotarpiui nustatytą siektiną reikšmę)</i></p>	<p>LS, Eurostat – V</p>
		<p>Ekonomikos struktūra: BVP pagal ekonomines veiklos rūšis (%)</p>	
		<p>Vidutinis, ilgalaikis ir jaunimo nedarbo lygis (%)</p>	
		<p>Užimtųjų skaičius pagal amžiaus grupes augimo tempai ir struktūra pagal ekonomines veiklos rūšis (%)</p>	<p>LS, Eurostat – V, A</p>
		<p>Darbo užmokesčio (darbo kaštų) santykis su ES vidurkiu (%)</p>	<p>LS, Eurostat – V, A</p>
		<p>Sukauptos tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui (tūkst. Eur)</p>	<p>LS, Eurostat – V</p>
		<p>Našumo / produktyvumo rodikliai (pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam, arba pridėtinė vertė, tenkanti vienai dirbtai valandai) ir jų augimo tempų sąveika su darbo sąnaudų augimo tempais. Kai darbo sąnaudų augimas lenkia produktyvumo augimo tempus, vieną pridėtinės vertės eurą pagaminti kainuoja vis brangiau,</p>	<p>LS, Eurostat – V</p>
			<p>LS, Eurostat – V, A</p>

			tuomet konkurencingumas mažėja	
			Materialinių investicijų į mašinas ir įrengimus to meto kainomis santykis su BVP (%)	
			Pasaulio inovacijų indeksas	
			ES inovacijų švieslentė	Eurostat – V
			Užimtųjų dalis, tenkanti mokslo ir technologijų sričiai (%)	INSEAD; „World Intellectual Property Organization“ – V
			R&D santykis su BVP (%) ir struktūra pagal finansavimo šaltinį (verslas / valdžia / akademinis / ne-pelno / užsienio)	Europos Komisija, Eurostat – V
			Skaitmeninės infrastruktūros lygį ir pažangą matuojantys rodikliai (žr. detaliau prie inžinerinės dalies)	Eurostat – V

			Išsilavinimo lygiai, 15–64 metų amžiaus grupė (%)	Eurostat – V
			Tarptautinio penkiolikmečių PISA (EBPO organizuojamas mokymosi pasiekimų tyrimas) skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų pasiekimai (balai)	Eurostat – V
			15–29 metų amžiaus jaunuolių, kurie nesimoko ir nedirba (angl. <i>not in Employment, Education or Training, NEET</i>), dalis pagal savivaldybes. EBPO šį rodiklį skaičiuoja šalių lygmeniu	LS, Eurostat – V, A EBPO – V
			Mokymosi visą gyvenimą lygis (25–64 metų amžiaus gyventojų) (proc.)	
			Lietuvoje veikiančių universitetų tarptautiniai reitingai (vieta)	LS, ŠMM
				LS, Eurostat

				„Times Higher Education“, „QS World University Rankings“
	Nacionalinis saugumas	Rodiklių stebėjimas padėtų stebėti Nacionalinio saugumo stiprinimo procesą ir pažangą	Karinių teritorijų sausumoje poreikio išpildymas, % Karinės teritorijų jūroje poreikio išpildymas, % Karinio mobilumo poreikio užtikrinimas % PŠP (priimančios šalies paramos) poreikių išpildymas, %	KAM KAM KAM KAM

LIETUVA 2030

bendrasis planas